

ЛЕВИНСЬКИЙ

ІВАН ІВАНОВИЧ

архітектор • підприємець • громадський діяч • меценат

біобібліографічний показчик

ISBN 978-966-941-358-1

9 789669 413581 >

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА”

Біобібліографія вчених
Львівської політехніки

ЛЕВИНСЬКИЙ ІВАН ІВАНОВИЧ

архітектор • підприємець • громадський діяч • меценат

Біобібліографічний покажчик

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2019

**Упорядкування та підготовка каталогу – викладачі кафедри
ДОО Національного університету “Львівська політехніка”: Світлана Лінда,
Тетяна Клименюк, Соломія Понкало, Юліана Петровська,
Віолетта Радомська, Василь Кузьмич, Тетяна Казанцева, Оксана
Білінська, Олена Олешко, Ірина Дида, Ореста Ремешило-Рибчинська,
Зеновія Сеньків, Вікторія Базилевич; за участі викладачів кафедри ДАС
Національного університету “Львівська політехніка”: Сергія Іванова-
Костецького, Ігоря Копиляка, Юлії Богданової (за редакцією Т. Клименюк)**

Бібліографія: Олени Ніколюк

Рецензенти:

- Гнесь І. П.**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри архі-
тектурного проектування та інженерії Національного
університету “Львівська політехніка”;
- Лінда С. М.**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри дизайну та
основ архітектури Національного університету “Львівська
політехніка”

*Друкується за рішенням Науково-методичної ради Інституту
архітектури Національного університету “Львівська політехніка”
(Протокол № 11 від 17.05.2019 р.)*

Бібліографічний покажчик “Іван Іванович Левинський” продовжує
серію видань, які розкривають науковий доробок вчених Львівської полі-
техніки.

У меморіальному виданні відображено основні етапи життя, науко-
ву, педагогічну, підприємницьку діяльність професора Івана Левинського.

Дослідження допомагає оцінити творчий шлях майстра, з’ясувати
особливості професійної діяльності Івана Левинського, яка вплинула на
розвиток своєрідної архітектури західноукраїнського регіону.

Розрахований на наукових працівників, студентів, істориків науки,
шанувальників архітектури та мистецтва.

Зміст

Від укладачів	6
Життєвий і творчий шлях Івана Івановича Левинського (<i>С. Понкало. Портрет І. Левинського. Автор В. Кузьмич</i>).....	7
Основні дати життя та діяльності Івана Левинського (<i>С. Понкало</i>)	17
Праці Івана Левинського у фонді бібліотеки Львівської політехніки (<i>О. Ніколюк</i>).....	19
Спроектовані та збудовані фірмою Івана Левинського будівлі у Львові (<i>Т. Клименюк, С. Понкало</i>).....	20
Основні професійні роботи Івана Левинського, спроектовані, збудовані його фірмою за межами Львова (<i>С. Понкало</i>)	26
Описи виробів та споруд, які спроектовано та збудовано фірмою Івана Левинського	
Оперний театр у Львові (<i>Т. Казанцева, О. Білінська</i>).....	27
Музичний інститут ім. Миколи Лисенка (1913–1916) у Львові (<i>В. Радомська</i>).....	31
Будинок на пр. Шевченка, 17–19 у Львові (<i>Т. Казанцева, О. Білінська</i>)	36
Шпиталь державної прикордонної служби на вул. Личаківській, 107 у Львові (<i>О. Олешко, Ю. Петровська</i>)	40
Заклад для невиліковно хворих та видужуючих християн імені Антонія та Валерії Білінських (<i>З. Сеньків</i>).....	42
Будинок Товариства “Дністер” на вулиці Руській, 20 у Львові (<i>І. Дида</i>)	45
Будинок Українського педагогічного товариства на вулиці Генерала Чупринки, 103 у Львові (<i>І. Дида</i>).....	48
Вілла родини Янушевських на вул. О. Кольберга, 4 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	51
Вілла родини Світальських на вул. О. Кольберга, 6 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	54
Вілла родини Лозинських на вул. О. Кольберга, 8 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	57
Вілла родини Світальських на вул. І. Котляревського, 4 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	60

Вілла “Яга” на вул. І. Котляревського, 29 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	63
Вілла “Спокійна” на вул. І. Котляревського, 33 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	66
Вілла родини Дашеків на вул. І. Котляревського, 41 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	68
Вілла “Людмила” на вул. Котляревського, 49 у Львові (<i>Т. Казанцева, О. Білінська</i>).....	71
Вілла на вул. Матейки, 4 у Львові (вілла графа Потулицького) (<i>С. Лінда</i>)	73
Вілла “Юліетка” на вул. Метрологічній, 14А у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	78
Вілла “Марія” на вул. І. Нечуя-Левицького, 20 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	81
Вілла на вул. Лисенка, 34 у Львові (<i>Т. Казанцева, О. Білінська</i>)	
Вілла на вул. Вишенського, 12 у Львові (<i>О. Олешко, Ю. Петровська</i>).....	84
Вілла родини Бромільських на вул. Генерала Чупринки, 5 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	86
Вілла К. Скварчинської на вул. Генерала Чупринки, 11 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	89
Вілла П. З. Дзівінського на вул. Генерала Чупринки, 21 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>)	92
Вілла М. Ковальчука на вул. Генерала Чупринки, 33 у Львові (<i>С. Лінда, Ю. Богданова</i>).....	94
Палацовий ансамбль Семенських-Левицьких на вул. Пекарській, 19 у Львові (<i>В. Базилевич</i>)	96
Будинки Івана Левинського на вулиці К. Левицького у Львові (<i>Т. Клименюк, Ю. Петровська</i>)	99
Будинок на вул. Дорошенка, 29 у Львові (<i>Т. Казанцева, О. Білінська</i>).....	104
Будинок Леона Штаубера на вул. Богомольця, 6 у Львові (<i>І. Копиляк, Ю. Петровська</i>)	107
Кам’яниця Стромєнгера на площі Генерала Григоренка, 4 у Львові (<i>І. Копиляк, Ю. Петровська</i>).....	110
Будівля Українського академічного дому у Львові (<i>І. Копиляк, Ю. Петровська</i>)	113

Церква Архістратига Михаїла у селі Підберезці Пустомитівського району Львівської області, 1891–1910 (<i>В. Радомська</i>)	116
Керамічна фабрика Івана Левинського на вул. Чупринки, 58А. Архітектурний та функціональний розвиток підприємства у 1885–1919 рр. (Частина 1. 1885–1895 рр.) (<i>С. Іванов-Костецький</i>)	121
Архітектурна майоліка фабрики Івана Левинського (<i>Т. Казанцева</i>).....	127
Метод інтерпретації традиційного народного будівництва та природних мотивів на прикладі творчості плеяди митців епохи Івана Левинського (вілла на вул. Ожешко, 11 у Львові) (<i>О. Ремешило-Рибчинська</i>)	130
Меморіальний пам'ятник Івану Левинському на Личаківському цвинтарі у Львові (<i>Т. Клименюк</i>).....	136
Література про І. І. Левинського (<i>О. Ніколюк</i>)	140

Від укладачів

Біобібліографічний покажчик **“Іван Іванович Левинський”** продовжує серію видань, які розкривають науковий доробок вчених Львівської політехніки.

Видання підготували та упорядкували викладачі Інституту архітектури Львівської політехніки – кафедри ДОО: Світлана Лінда, Тетяна Клименюк, Соломія Понкало, Юліана Петровська, Віолетта Радомська, Василь Кузьмич, Тетяна Казанцева, Оксана Білінська, Олена Олешко, Ірина Дида, Ореста Ремешило-Рибчинська, Зіновія Сеньків, Вікторія Базилевич; викладачі кафедри ДАС: Сергій Іванов-Костецький, Ігор Копиляк, Юлія Богданова (за редакцією Т. Клименюк); бібліографія Олени Ніколюк.

У покажчику наводяться: біографічну довідку з оглядом наукового та професіонального доробку вченого, основні дати життя та діяльності. Наукові праці І. Левинського розміщено за хронологічним принципом та видами видань: монографії, науково-довідкові видання, навчально-методичні видання, наукові статті, тези та доповіді конференцій; а також його проекти та етапи професійної діяльності; описи деяких споруд та виробів І. Левинського; література про діяльність науковця.

Бібліографічний опис документів здійснено за стандартом з бібліографічного опису документів ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. При скороченні слів дотримано вимог ДСТУ 3582:2013 “Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою” та ГОСТ 7.12–93 “Библиографическая запись. Сокращения слов и словосочетаний на русском языке. Общие требования и правила”. При створенні бібліографічного опису іноземною мовою враховано вимоги ГОСТ 7.11–2004 “Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках”.

Покажчик підготовлено на основі матеріалів, які знаходяться у фондах НТБ, а також наданих кафедрою ДОО.

Життєвий і творчий шлях Івана Івановича Левинського

Видатний український архітектор, професор Львівської політехніки, підприємець, громадський діяч та меценат **Іван Іванович Левинський** народився 6 липня 1851 р. у галицькому містечку Долина поблизу Станіслава (сьогодні районний центр Івано-Франківської області) в родині директора народної школи Івана Левинського та Йозефи Левинської, з дому Гаузер (родина Hauser походила із Баварії). По лінії батька родина мала шляхетський родовід – вони були шляхтичами гербу “Сас”¹.

У 1858 році після смерті батька сім'я Левинських переїжджає у м. Стрий, де І. Левинський закінчує чотири класи середньої школи. На подальшу науку бракувало грошей, тому він був змушений заробляти їх самостійно, працюючи помічником дяка у церкві. Перед ним відкривалася дорога до кар'єри церковнослужителя, однак він прагнув здобути освіту у Львові².

За підтримки старшого брата Іван переїхав до Львова і закінчив Львівську реальну школу наприкінці 1860-х рр., отримавши реко-

Рис. 1. Іван Левинський (1851–1919)
Автор портрета Василь Кузьмич,
2019, папір, туш, 26х30 см

¹ Жук І. Львів Левинського: Місто і будівничий: Альбом. – К. : Грані-Т, 2010. – 184 с.

² Іван Левинський / Ф. Ф. [Федорців] // Ілюстрований календар товариства “Просвіта” з літературним збірником на переступний рік 1920. – Львів, 1919. – С. 341–343.

мендацію до вищої школи. У 1869 р. І. Левинський поступив на будівельний відділ Технічної академії у Львові (сьогодні Львівська політехніка)³.

Під час навчання в Технічній академії він познайомився з професором Юліаном Октавіаном Захарієвичем, який відіграв важливу роль у його подальшому професійному житті. З часом вони стануть партнерами в будівельному підприємстві і співавторами низки архітектурних проєктів⁴.

У 1874 році І. Левинський із відзнакою закінчує навчання на відділі інженерії та отримує право залишитися при академії, у стінах якої він досягає найвищих відзнак, стає висококваліфікованим педагогом. У 1901 р. його обирають надзвичайним професором Політехніки, керівником новоствореної кафедри утилітарного будівництва⁵. В 1908 р. він обіймає в Політехніці посаду “звичайного” професора, а у 1912–1913 та 1913–1914 рр. його обирають деканом відділу будівництва⁶.

Іван Левинський мав вроджений хист наставника, вихователя, який проявився зокрема і в педагогічній діяльності. Його методика навчання вирізнялася доступністю та результативністю. У Політехніці він читає лекційний курс з утилітарного будівництва на будівельному відділі, а також курс залізничного будівництва на відділі інженерії. Відповідно до навчальної програми, професор Левинський опікувався студентами четвертих і п'ятих курсів, які надалі мали можливість проходити практику в його проєктно-будівельній фірмі. Це, безумовно, спричинило вплив І. Левинського на формування молодого покоління архітекторів Львова⁷. “І. Левинський як професор тішився великою пошаною і любов'ю студентства, бо дуже щиро відноситься до своїх

---

³ Іван Левинський / Ф. Ф. [Федорців] // Ілюстрований календар товариства “Просьвіта” з літературним збірником на переступний рік 1920. – Львів, 1919. – С. 341.

⁴ Жук Ігор. Львів Левинського: місто і будівничий : альбом / Ігор Жук. – Л. : Грані-Т, 2010. – С. 17

⁵ Нога О. Іван Левинський: Архітектор, підприємець, меценат. – Львів : Центр Європи, 2009. – 192 с.

⁶ Czasopismo Techniczne. – 1901. – Nr. 20. – S. 259.

⁷ Жук Ігор. Іван Левинський – педагог і теоретик / Ігор Жук // Зап. НТШ. – Л., 1994. – Т. 227 : Праці секції мистецтвознавства. – С. 333–340.

слухачів і помагав їм у всьому, як рідний батько. Студенти називали його між собою “Серденьком”, бо він дуже часто звав цим словом людей”⁸.

Професор І. Левинський у лекційних матеріалах виклав свої теоретичні погляди, в яких сформулював основні критерії, яким повинна відповідати архітектурна споруда. Він вважав, що індивідуальність архітектора проявляється у фантазії, його баченні форми, наголошуючи, що фантазія і форма повинні йти в парі з матеріалом і конструкцією та збігатися з функцією будівлі⁹. І. Левинський також створив власну типологію архітектури, в якій виокремив утилітарні, монументальні споруди. Відповідно до цієї класифікації він чітко розподіляв функції архітектора і будівничого та розрізняв характер архітектурних планів¹⁰. У своїх наукових рефератах він трактує також питання гігієни будівлі, парцеляції будівельних ґрунтів та інші теоретичні проблеми архітектури і будівництва¹¹. Головне гасло всієї його діяльності – утилітарність і естетика є нерозривними.

Разом з тим слід зазначити, що відразу після завершення навчання Левинський бере активну участь у громадському житті Галичини. 30 травня 1877 р. Іван Левинський стає одним із засновників Політехнічного товариства – найбільшої і найпотужнішої в Галичині кінця XIX – початку XX ст. організації, яка об’єднувала представників технічного фаху.

Водночас розпочинається його самостійна кар’єра архітектора та будівничого. У 1880 році він здобуває звання будівничого. У документі, датованому 28 вересня 1881 р., записано: “Магістрат кор. стол. міста Львова надає... пану Янові Левинському у віці 30 років, народженому в Долині,... який мешкає у Львові під № 6

---

⁸ Олексин І. Життя і діяльність Івана Левинського: Іван Левинський, його життя та праця. – Львів, 1934. – С. 9.

⁹ Жук Ігор. Іван Левинський – педагог і теоретик / Ігор Жук // Зап. НТШ. – Львів, 1994. – Т. 227 : Праці секції мистецтвознавства. – С. 333–340.

¹⁰ Lewiński J. O budownictwie użytkowym. – Czas. Techn. – 1902. – N 3. – S. 38–39 ; N 4. – S. 54–56

¹¹ Lewiński Jan. Hygienu budowlu jako podstawa dla zmian się mającej ustawy budowniczej miasta Lwowa. – We Lwowie : 1. Związkowa druk. we Lwowie, 1907. – 32 s. – (Wydawnictwa Towarzystwa Hygienicznego). – Odb. z : Przegląd Hygieniczny. – 1907. – Rocz. 5, 6 .

вул. Личаківська, промислової концесією на будівничого у Львові...”¹². Відтоді він має право виконувати проектні роботи, а також відкривати власну будівельну фірму. Тоді ж він відкриває архітектурне бюро на Личаківській, яке з часом переносить на пл. Капітульну (пл. Катедральну), 7. Останнім місцем, куди перемістилося бюро, яке працювало до 1919 року, була забудова при колишній вул. Крижова, 58 (сьогодні вул. Ген. Чупринки, 58).

Фабричну діяльність Іван Левинський розпочинає у 1880-х рр., коли він купує спільно зі своїм учителем Ю. Захарієвичем велику земельну ділянку – Кастелівку – розташовану вздовж вулиць Крижової і Набеляка (тепер – Генерала Чупринки і Котляревського). У 1885 р. на цій території він засновує власний фабричний заклад, що переростає в так зване фабричне містечко. Найперше тут з’явився магазин-склад будівельних матеріалів галицьких та іноземних фірм (рис. 2)¹³.

Рис. 2. Реклама фірми І. Левинського, 1906¹⁴

¹² Жук Ігор. Львів Левинського: місто і будівничий : альбом / Ігор Жук. – Львів : Грані-Т, 2010. – С. 18.

¹³ Там само. – С. 18.

¹⁴ Леонов С. (Leon Serg). Стара львівська реклама [online]. Доступно: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=2457>; https://www.facebook.com/pg/Levynskiy/photos/?tab=album&album_id=159268897986090 (дата звернення 8.05.2019); Skorowidz przemysłowo-handlowy Królestwa Galicy – 1906.

Особливе місце на території фабрики займав відділ керамічного цеху. Реклама фірми 1900-х р. повідомляє, яку продукцію виготовляє фабрика, а також те, що у І. Левинського можна купити парцелі під вілли чи кам'яниці на Кастильці та в інших районах міста (рис. 3, 4). На фабриці існували різні підрозділи, які виробляли різноманітні види кераміки: фасадну майоліку, кахлі, дахівку, плитку до підлоги та стін, а також допоміжні відділи (розпису, декорації). Крім того, виготовляли посуд, декоративні вази та дрібну пластику. Фабрика постійно розширювалася, з'являлися нові відділи: гіпсу, штучного каменю, столярний, слюсарно-ковальський тощо. Вона стає в своїй галузі однією з найуспішніших та найбільших підприємств за асортиментом найякісніших виробів. Підтвердженням цього стали найвищі нагороди на виставці будівельного промислу у 1892 р., Загальній крайовій у 1894 р. та на багатьох інших виставках, зокрема за кордоном¹⁵.

Іван Левинський-підприємець займався ще й фінансовими справами, зокрема продавав парцелі під забудову. Це був налагоджений механізм, оскільки його проектне бюро опрацьовує плани та будує вілли, кам'яниці в різних куточках Львова. З власної фабрики постачають необхідні матеріали та його ж робітники виконують усі будівельні роботи. Завдяки цьому в різних районах Львова щорічно зводяться десятки нових будинків. Загалом фірма Івана Левинського використовувала в будівництві поєднання нових на той час матеріалів: залізобетону, бетону, металу та скла¹⁶.

Разом з своїм партнером Олександром Домашевичем І. Левинський заснував у 1890 р. ще одну фабрику в районі Кортумової гори. Фабрика займалася виготовленням цегли та дахівки і містилася на вулиці Янівській (теперішня Шевченка) (рис. 5). Поза сферою будівельної діяльності І. Левинський зводить на початку 1910 р. фабричний заклад за назвою “Здоров’я” виробництва мінеральних вод та газованих напоїв¹⁷.

---

¹⁵ Нога О. Іван Левинський: Архітектор, підприємець, меценат. – Львів : Центр Європи, 2009. – С. 15–16.

¹⁶ Нога О. Іван Левинський: художник, архітектор, промисловець, педагог, громадський діяч / Олександр Нога. – Львів : Основи, 1993. – 78 с.

¹⁷ Центр міської історії Центрально-Східної Європи [online]. Доступно: <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/zdorovia-9/> (дата звернення 6.05.2019).

WYROBY FABRYCZNE
Jana Lewińskiego
 koncesjonowanego budowlanego
 w Łwowie, plac Kapitulny 7

Adres dla depozytu: Lewiński, Lwów. — Telefon Nr. 147. —
 Konto żyrowe w austr. węg. Banku w Łwowie. — Konto
 pocztowy kasy oszczędz. Nr. 857-010.

Kafłowe płace i kominki kociołkowe i białe, rzeźbione, sztywne. Kuchnie i wannu kąpielowe Terrakota i majolika budowlana DACHÓWKI (karpłóweki) glazowane: Cegły szamotowe łupki od zagranicznych. PETELKI SZAMOTOWE NA PODŁOGI z najczystszej białej cegły w Pradze, Harta & Tichy. RURY KAMIONKOWE (Seringasowa). Płytki kamionkowe kolorowane na podłogi, podłogi, rownoległe i cegły kamionkowe na drogi. Podłogi szamotowe sztywne budowane na piasku i żwiru 1/2, 1 1/2, 2 cale grubości.	Łuski drewniane profilowane. Posażniki jednolite z Kyzłetu BERNHARDTA i SCHENKA w Wiedniu. Materiały drzewne impregnowane, uszczelnione, kapie- nie się i pęknięcia gwarantujemy. Ścianki gipsowe własnego wyrobu. Materiały budowlane: Kamień łamany i cięty, wapno, żwir, żelazna, piasek, żwir, żwir, żwir, żwir, żwir, żwir, żwir, żwir, żwir. Papa dachowa „Duresco“ patentowa. Cement i wapno hydrauliczne. Gips prażony. patentowy.

NA SPRZEDAŻ
 parcele pod wille i kamienice na Kasztelowej
 i przy ulicy Kurkowej L. 37.

Рис. 3. Реклама фірми
 І. Левинського, 1900¹⁸

Іван Левинський
 КОНЦЕССИОНОВАНИЙ БУДІВЕЛЬНИК
 у Львові, ул. Крижова ч. 42.

Адрес для депозиту: Левинський, Іван. Телефон ч. 199.	Ктомо зареєстровано: встро-господарского Банку у Львові.	Ктомо вичислено: ввсїх видатках: ч. 837-015.

КАФЛЫ ПЕЧИ І КОМІНКИ колірні і білі різнієї статі. Кухні і ванни до цукерки. ТЕРРАКОТА І МАЙОЛІКА будівельна. Даліки (каріати) глазурані. Плитки глазурані на стіни власного виробу. ЦЕПЛА ШАМОТОВА злучає між залізничних в фабриках г. Потоцьких в Крижові. Плитки шамотні на підлоги в найбільшій частині фабрики в Празі, Барті і Тіші. Рури камінові (штайнгутні). Плитки камінові колірні на підлоги, тротуари, ходики, і стіни. Цегла камінова на дороги.	ПІДЛОГИ СОСНОВІ МАШИНОВІ укладені на верстах і скар- 1/2, і 1 1/2 наліт рублі. Листви деревляні профільовані: Матеріали деревляні: імпровізовані, протаві, шпалери, і і протаві, і протаві. Стінки гіпсові власного виробу. Матеріали будівельні: камінь, лозанні, тесани, сту- лани, плити, бальзові, плити на ходики і подлоги. ПАПА ДАХОВА „DURESCO“ ЦЕМЕНТ І ВАПНО гідралічне. ГІПС ПРАЖЕНИЙ власний патентований.

На продаж парцел під виллі і каміниці
 на Кастелівці, при ул. Курковій ч. 37 і ул. Панський ч. 5.

Рис. 4. Реклама фірми
 І. Левинського¹⁹, календар
 “Просвіта”, 1907

У 1894 р. І. Левинський одружився, взявши шлюб із Марією Броніковською. У подружжя народилося двоє дітей: син Степан і донька Марія. Оселяється він з родиною в тому самому фабричному містечку²⁰.

¹⁸ Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa – Kolekcja Główna [online]. Доступно: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=2457> (дата звернення 7.05.2019).

¹⁹ Леонов С. (Leon Serg). Стара львівська реклама [online]. Доступно: https://www.facebook.com/pg/Levynskiy/photos/?tab=album&album_id=159268897986090 (дата звернення 8.05.2019); Ілюстрований народний календар товариства “Просвіта” на звичайний рік 1911. – Львів, 1911.

²⁰ Жук І. Архітектура Львова кінця ХІХ – початку ХХ століть: спадщина Івана Левинського та його фірми / І. Жук // Львів. Історичні нариси. – Львів, 1996. – С. 260.

У Галичині підприємство І. Левинського у другій половині 1890-х і в 1900-ті роки дуже успішне і стає практично поза конкуренцією. Йому вдається отримувати найбільші замовлення на виконання різних будівельних робіт: від каменярських, мулярських, теслярських до декоративно-оздоблювальних.

Рис. 5. Реклама фірми І. Левинського та О. Домашевича, 1897²¹

Спочатку Іван Левинський в архітектурі будівель використовував стильові ознаки історизму, а згодом – сецесії. На початку ХХ ст. важливими для львівської архітектури стають пошуки нового національного стилю. Левинський підтримував втілення ідей нового стилю – т. зв. “українського модерну”, “гуцульської сецесії”, декларуючи спорудження будинків за принципами народної архітектури з використанням форм та орнаментальних мотивів народної творчості. До своїх проектів вносив традиційні народні елементи будівництва Гуцульщини, Бойківщини і Наддніпрянщини²².

У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. завдяки роботі архітектурного бюро І. Левинського з’являються знакові для Львова споруди: Міський театр (сьогодні – Національний академічний театр опери та балету ім. С. Крушельницької), залізничний вокзал, готель “Жорж”, єврейська лікарня. Згодом – Львівська торгово-промислова палата, будівлі бурси Українського педагогічного товариства, товариства “Дністер”

²¹ Леонов С. (Leon Serg). Стара львівська реклама [online]. Доступно: <https://www.facebook.com/Levynskyi/photos/a.159268897986090/187204938525819/?type=3&theater> (дата звернення 8.05.2019);

²² Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії. – Львів : Центр Європи, 2005. – 184 с.

і багато інших архітектурних об'єктів у Львові та поза його межами. Активна стадія будівництва тривала до 1907–1908 років. У цей період зведено прибуткові будинки: наприклад, на сучасних вулицях Львова: Ген. Чупринки, Грушевського, акад. Богомольця, акад. Павлова, акад. Донцова, Ш. Руставелі, І. Франка, Лисенка, Шевченка тощо²³.

Оцінюючи досягнення І. Левинського в архітектурі, потрібно розрізняти об'єкти, які він проектував, і ті, які виконував лише як будівельний підрядник. Заслугою Івана Левинського є передусім здобутки в плануванні й парцеляції будівельних ділянок, а також в розробленні планів значних частин забудови Львова. Враховуючи це, потрібно згадати ранній період творчості І. Левинського, зокрема розпланування ділянок під індивідуальну житлову забудову. Розплановуючи ділянки для вілл, він використовував концепцію міста-саду. Прикладами цього є будівлі на вул. Котляревського, 2, 4, вул. Кольберга, 4, 6. До будівництва прибуткових будівель І. Левинському вдалося впровадити чимало новацій. Він був противником будівництва кам'яниць суцільним “фронтом” і як альтернативу запропонував “групову систему” забудови. Прикладами компонування будинків групами, з відступом від лінії тротуару і відведенням місця під озеленення, є будинки на вул. Котляревського 23, 25. Також нововведенням були відкритті подвір'я-курдонери. Це дозволяло створювати гармонійні сквери завдяки розвитку території вглиб від головної вулиці. Прикладами є курдонер, утворений будинками № 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11 на вул. Богомольця або будинками № 8, 8А, 10, 10А на вул. Донцова²⁴.

І. Левинський вправно розплановував і внутрішні простори кварталу, перетворюючи їх на пішохідну зону із об'єктами торгівлі, сервісу і відпочинку у вигляді пасажу. Прикладом є “пасаж Міколяша”, зруйнований під час Другої світової війни. Вміло вписував будівлі в ландшафт ділянки, як наприклад будинки на вул. ген. Чупринки, 103, на вул. Личаківській, 107²⁵.

---

²³ Жук І. Львів Левинського: Місто і будівничий: Альбом. – К. : Грані-Т, 2010. – 184 с.

²⁴ Жук І. Архітектура Львова кінця XIX – початку XX століть: спадщина Івана Левинського та його фірми / І. Жук // Львів. Історичні нариси. – Львів, 1996. – С. 255–266.

²⁵ Там само. – С. 257.

Проте слід зазначити, що авторство проектів, які вийшли з бюро І. Левинського, найчастіше є колективним, а серед співавторів було чимало його учнів, які, будучи студентами Політехніки, проходили у нього практику. Фірмою було споруджено сотні будівель різного призначення. До архітектурних розробок у різний період діяльності залучали провідних архітекторів: Ю. Захарієвича, А. Захарієвича, Т. Обмінського, О. Лушпинського, Л. Левинського, М. Ковальчука, Е. Ковача, Я. Т. Кудельського, К. Макловського, Т. Мюнніха, В. Садловського, Є. Червінського та інших, які створювали будівлі в різних стилях – від історизму та сецесії (зокрема українського варіанта) до конструктивізму²⁶.

Іван Левинський активно займався не лише архітектурною та будівельною діяльністю, але був і успішним громадським діячем, організатором та членом різних фахових, промислово-технічних товариств, спонсором студентських і робітничих організацій. Зокрема співпрацював із товариством “Просвіта” та “Сільський господар”, входив до складу ради Національного музею у Львові (від 1910 р.), був членом Українського технічного товариства, Товариства українських ремісників і промисловців, Ліги промислової допомоги, Товариства українських ремісників “Зоря”, Українського керамічного гуртка, Польського керамічного товариства та інших, що долучалися до появи нових майстерень, заводів та фабрик. Під кінець життя І. Левинський заповів кошову ділянку під будівництво українському студентському товариству “Основа”, а на своїй фабриці заснував товариство “Поступ”, яке утримував переважно власним коштом²⁷.

З початком Першої світової війни діяльність підприємства призупиняється. У вересні 1914 року до Львова вступили російські війська (із окупаційним режимом стосунки у І. Левинського не склалися, і у ніч із 19 на 20 червня 1915 р. професора заарештовують та відправляють до Курська, а пізніше – до Києва). У Києві І. Левинський знайомиться з визначними українськими діячами, зокрема з Миколою Левицьким та Михайлом Грушевським. З ініціативи І. Левинського

---

²⁶ Нога Нога О. Іван Левинський: Архітектор, підприємець, меценат. – Львів : Центр Європи, 2009. – С. 13

²⁷ Там само. – С. 13, 25.

у Києві в 1917 році утворюється агрономічно-технічне товариство “Праця”, для якого він пише статут²⁸.

У березні 1918 р. І. Левинський повертається до Львова та одразу береться за організацію товариства “Праця” – на зразок київського²⁹.

Остаточний розпад Австро-Угорської держави почався наприкінці жовтня у 1918 році. Першого листопада цього року було встановлено українську владу та проголошено Західно-Українську Народну Республіку. Це стало поштовхом до українсько-польської війни, після чого Галичина опиняється під владою Польщі. Для І. Левинського знову настають складні часи³⁰.

За відмову присягати на вірність Польській державі, за підкреслювання своєї українськості та протест проти окупації українських земель у травні 1919 р. І. Левинський отримав повідомлення про звільнення з Політехніки. Це повідомлення разом з тяжкими випробуваннями воєнного часу, через які і погіршилося його здоров’я, призвели до невідворотних наслідків – 4 липня 1919 р. Іван Левинський помер. Похований на Личаківському цвинтарі, на 73-му полі.

---

²⁸ Нога Нога О. Іван Левинський: Архітектор, підприємець, меценат. – Львів : Центр Європи, 2009. – С. 23–25.

²⁹ Жук І. Львів Левинського: Місто і будівничий: Альбом. — К. : Грані-Т, 2010. — С. 31

³⁰ Там само. — С. 31

Основні дати життя та діяльності Івана Левинського

- 6 липня 1851 р. народився у м. Долині, сьогодні Івано-Франківська область.
- У 1860-х рр. завершує середню освіту в Реальній школі та отримує рекомендації до вищої школи.
- У 1869 році поступив на будівельний відділ Технічної академії у Львові.
- У 1874 році з відзнакою закінчує навчання за відділом інженерії та отримує право залишитися при академії.
- 30 травня 1877 р. стає один із засновників “Політехнічного товариства” – найбільшої і найпотужнішої організації, яка об’єднувала представників технічного фаху.
- 1880 р. здобуває звання будівничого.
- 28 вересня 1881 р. отримує урядове право та дозвіл Львівського магістрату на будівництво.
- У другій половині 1880-х рр. купує спільно зі своїм учителем Ю. Захарієвичем велику земельну ділянку на Кастелівці.
- У 1885 р. засновує власний фабричний заклад на території так званої Кастелівки (сьогодні вул. Ген. Чупринки, 58), де провідним відділом був керамічний цех.
- У 1890 р. разом зі своїм партнером Олександром Домашевичем засновує ще одну фабрику, що спеціалізувалася на виготовленні цегли та дахівки і містилася на вулиці Янівській (сьогодні вул. Шевченка).
- У 1892 р. отримує нагороду на Виставці будівельного промислу.
- У 1894 р. отримує нагороду на Загальній крайовій виставці за високий естетичний рівень робіт та найкращі технічні параметри.
- У 1894 р. одружується з панною Марією Броніковською. В подружжя народжується двоє дітей: син Степан та донька Марія.
- У 1901 р. його обирають надзвичайним професором Політехніки, керівником новоствореної кафедри утилітарного будівництва.

- У 1908 р. обіймає в Політехніці посаду “звичайного” професора.
- У 1900-х – на початку 1910-х рр. зводить ще один фабричний заклад за назвою “Здоров’я”.
- Від 1910 р. – член першої кураторії Національного музею у Львові.
- У 1912–1913-х та 1913–1914-х навчальних роках обирається деканом відділу будівництва.
- У ніч з 19 на 20 червня 1915 р. професора Левинського заарештовують.
- У 1917 р. в Києві з ініціативи Левинського утворюється агрономічно-технічне товариство “Праця”, для якого він пише статут.
- У березні 1918 р. організовує товариство “Праця” у Львові на вірець київського.
- У травні 1919 р. отримав повідомлення про звільнення з Політехніки.
- 4 липня 1919 помер у Львові, похований на Личаківському цвинтарі, на 73-му полі.

Олена Ніколюк,
працівник НТБ Національного університету
“Львівська політехніка”

Праці Івана Левинського у фонді бібліотеки Львівської політехніки

Lewiński J. O budownictwie uylitarnem : wykład wstępny, wygłoszony dnia 14 listopada 1901 w Szkole Politechnicznej / Jan Lewiński // Czasopismo Techniczne. – 1902. – Rocz. 20, N 3. – S. 38–39 ; Rocz. 20, N 4. – S. 54–56.

Lewiński J. Znaczenie rzutu poziomego w budownictwie uylitarnem i w gospodarstwie społecznem : [wykład inauguracyjny, wygłoszony w auli Szkoły politechnicznej w dniu otwarcia roku szkolnego 1903/4 / Jan Lewiński // Czasopismo Techniczne. – 1903. – N 23. – S. 320–321 ; N 24. – S. 332–334.

Lewiński J. Hygiena budowli jako podstawa dla zmienić się mającej ustawy budowniczej miasta Lwowa / Jan Lewiński. – We Lwowie : 1. Związkowa druk. we Lwowie, 1907. – 32 s. – (Wydawnictwa Towarzystwa Hygienicznego). – Odb. z : Przegląd Hygieniczny. 1907. Rocz. 5, 6.

Lewiński J. O parcelacji gruntów budowlanych / Jan Lewiński // Czasopismo Techniczne. – 1909. – N 27. – S. 95–96.

Тетяна Клименюк, канд. арх., доцент,
Соломія Понкало, аспірант

Спроектовані та збудовані фірмою Івана Левинського будівлі у Львові

- Заклад для невиліковно хворих та видужуючих християн імені Антонія та Валерії Білінських, проекти архітекторів А. Вайса, Ю. Гохбергера і З. Сулковського на кошти мецената А. Білінського. Лікарняний комплекс споруджений на місці колишнього Городоцького кладовища, на ділянці між сучасними вулицями Смаль-Стоцького, Городоцькою, Федьковича та Героїв УПА, збудований впродовж з 1891–1897 рр., фірмою Івана Левинського;
- місток у дворі Львівської Політехніки (вул. С. Бандери, 12), зведений для промислової Крайової виставки 1894 року фактично як реклама нового матеріалу – залізобетону. Проект професора статистики споруд і будівництва мостів Максиміліана Тульє, спорудила фірма Івана Левинського;
- павільйон Руських товариств на крайовій виставці 1894, верхня тераса Стрийського парку, спорудила фірма Івана Левинського;
- пасаж Міколяша – торгова галерея, розташована між вулицями Коперніка та Крутою (від 1992 – вул. Вороного), проект Івана Левинського, Альфреда Захарієвича; будівництво розпочалося у 1896–1898 рр. і тривало близько шести років. Роботи виконувала архітектурно-будівельна фірма Івана Левинського;
- будинок Міського театру, сьогодні Львівський національний академічний театр опери та балету ім. С. Крушельницької на пр. Свободи, 28, проект архітектора Зигмунта Горголевського, 1896–1900 рр. Іван Левинський разом із молодшим партнером Юзефом Сосновським відповідав за роботи на будівельному майданчику;
- будинок Головного залізничного вокзалу у Львові на площі Двірцевій, 1, проект архітектора В. Садловського (1898–1904 рр.), будівельні роботи виконували фірми І. Левинського, А. Захарієвича та Ю. Сосновського;

- будинок акціонерного товариства “Дністер” на розі вул. Руської, 20 та Підвальної, 7, сьогодні міська поліклініка № 1. Проект архітекторів І. Левинського, Т. Обмінського, О. Лушпинського, 1905 р., збудований фірмою Івана Левинського;
- будинок Торгово-промислової палати на проспекті Тараса Шевченка, 17–19, сьогодні – Львівська обласна прокуратура, проект архітекторів Ю. Сосновського, А. Захарієвича (1907–1910 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок музичного інституту імені Миколи Лисенка на площі М. Шашкевича, 5, сьогодні – Львівське державне музичне училище імені Станіслава Людкевича, проект архітектора Є. Червинського (1913–1916 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- Монастир кармеліток босих на вул. Генерала Чупринки, 70, сьогодні – церква св. Климента; плани виконав архітектор Ф. Штатиц; пристосували до конкретних умов архітектори І. Левинський, Ю. Захарієвич (1893–1895 рр.);
- будинок Єврейського шпиталю на вул. Раппопорта, 8, сьогодні – пологове відділення 3-ї міської клінічної лікарні, проект архітектора К. Мокловського (1898–1901 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок санаторію доктора Солецького на вул. Личаківській, 107, проект архітектора О. Лушпинського, (1906–1908 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- готель “Жорж” на проспекті Тараса Шевченка, 2 (інша адреса – площа Міцкевича, 1). 1899 року розпочалося будівництво нової будівлі готелю. Проект розробила віденська архітектурна контора Гельмера і Фельнера. Проект доповнили Іван Левинський та Юліан Цибульський;
- бурса (гуртожиток) інституту “Народний дім” на вул. Миколи Лисенка, 14–14А, проект архітекторів Т. Обмінського, О. Лушпинського (1906–1907 рр.), будівництво фірми Івана Левинського. Нині тут містяться відділи Наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. Частина будинку використовують як житло. 23 вересня 2008 року будівлю внесено до переліку пам’яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації;

- бурса дяків собору Святого Юра на вул. Озаркевича, 2А, проект архітектора Т. Обмінського (1903–1904 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- гуртожиток “Академічний дім”, сьогодні – навчальний корпус Української академії друкарства на вул. Коцюбинського, 21, проект архітекторів Т. Обмінського, Ф. Левицького, 1904–1906 рр., будівництво фірми Івана Левинського;
- бурса Українського педагогічного товариства на вул. Генерала Чупринки, 103, сьогодні – адміністративний корпус Національного лісотехнічного університету, проект архітекторів Л. Левинського, Т. Обмінського (1906–1908 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. Степана Бандери, 2, 4, 6 (1909 р.), проект та будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. академіка Богомольця, 3, 4, 5, 6, 7, проекти архітекторів Т. Обмінського, І. Левинського (будинок № 5 належав І. Левинському), збудовані фірмою Івана Левинського; усі датовані будівельним сезоном 1905–1906;
- будинок на вул. академіка Богомольця, 8 (1906–1907 рр.), проект і будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. академіка Богомольця, 9–11 (1904–1905 рр.), проект і будівництво виконано фірмою Івана Левинського;
- будинки Гіршів, вул. Богуна, 5–7 (1906–1907 рр.), проект і будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла Р. Ковшевича на вул. Вишенського, 12 (1911–1912 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок Я. Строменгера на площі Григоренка, 4, проект архітектора Т. Обмінського (1906–1907 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла Яна Бромільського на вул. Генерала Чупринки, 5, проект Альфреда Каменобродського (1889–1890 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок на вул. Генерала Чупринки, 11, колишній індивідуальний житловий будинок – вілла Казимири Скварчинської, спільний проект Юліана Захарієвича, Івана Левинського (1889–1890 рр.) віллу добудовано у 1901–1902 і 1904–1905 рр. Упродовж наступних

десятиліть архітектура будинку втратила свій первісний характер. Перебудови перетворили віллу на багатоквартирний будинок. Сьогодні тут розміщено офіси банківської установи;

- житловий будинок Ю. Скварчинського на вул. генерала Чупринки, 11, а, проект архітекторів Т. Обмінського, О. Лушпинського (1906–1907 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. Генерала Чупринки, 19, проект архітектора М. Ковальчука для власного вжитку (1902 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла на вул. Генерала Чупринки, 21, проект фірми І. Левинського (за іншими відомостями – архітектора М. Ковальчука), 1890-ті рр.;
- вілла архітектора Міхала Ковальчука на вул. Генерала Чупринки, 33, його власний проект (1897–1898 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- комплекс фабрики (фабричне містечко Левинського) займав простір кварталу між теперішніми вулицями Генерала Чупринки, Левинського, Єфремова та Жуковського, спеціалізувалася на виробництві різноманітних будівельних матеріалів, сучасна адреса залишків цього комплексу – вул. Генерала Чупринки, 58. Від заснування (1885) фабрика Левинського безперервно, майже щорік реконструювалася і розширювалася. До 1919 р. на її території було проведено більш як тридцять розбудов;
- житловий будинок на вул. Генерала Чупринки, 60 (1910–1911 рр.), за проектом бюро І. Левинського; за польських часів – архітектурне бюро Івана Левинського;
- будинки на вул. Академіка Донцова, 8, 8А, 10, 10А, 12, 14 (1906–1908 рр.), проект і будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок на вул. Євгена Коновальця, 15 (1908 р.), проект і будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок на вул. Євгена Коновальця, 17, будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла на вул. Євгена Коновальця, 63 (1901 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла на вул. Євгена Коновальця, 71 (1901 р.), будівництво фірми Івана Левинського;

- вілли на вул. Євгена Коновальця, 70, 72, 74, проекти Емануеля Яримовича (1901–1902 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок на вул. Євгена Коновальця, 76 (1901–1902 рр.), проект та будівництво фірми Івана Левинського;
- Вілла Павла Світальського на вул. Котляревського, 4 (1890–1891 рр.), проект Юліана Захарієвича та Івана Левинського;
- будинок І. Левинського на вул. Котляревського, 23 (1910–1911 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок на вул. Котляревського, 25 (1908–1909 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. Котляревського, 27–29 (1891–1892 рр.), будівництво за проектом Юліана Захарієвича та Івана Левинського. Власником будинку за № 29 від 1913 року був архітектор Я. С. Зубжицький;
- вілла Ф. Стейфера “Спокійна” на вул. Котляревського, 33, проект архітектора Я. Т. Кудельського (1892–1892 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла родини Дашеків на вул. Котляревського, 41 (1897–1898 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла “Людмила” на вул. Котляревського, 49 (1908 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок Адама Дідуру на вул. Котляревського, 67, проект архітектора Вітольда Мінкевича, за іншими відомостями – Владислава Дердацького (1911–1912 рр.), будівництво фірми Івана Левинського. Сьогодні частину приміщень займає Львівський мистецький коледж ім. Івана Труша.;
- вілли Я. Янушевського, Й. Світальської, Т. Лозінського на вул. Кольберга, 4, 6, 8, проект архітектора Ю. Захарієвича, будівництво фірми Івана Левинського (1889–1890 рр.);
- будинки на вул. К. Левицького, 14–16, проект архітектора Т. Обмінського (1906–1907 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла на вул. Лисенка, 34 (1889–1890 рр.), проект архітектора Я. Т. Кудельського, будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла Яна Стики на вул. Листопадового Чину, 11, проект архітектора Ю. Захарієвича (1889–1890 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;

- будинок на вул. Личаківській, 70, проект архітектора Т. Обмінського (1907 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- палац Ф. Потулицького, вул. Матейка, 4, проект архітектора Я. Т. Кудельського (1891–1894 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла Ю. Захарієвича “Юлієтка” на вул. Метрологічній, 14, проект архітектора Ю. Захарієвича для власного вжитку (1891–1893 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла П. Світальського на вул. Нечуя-Левицького, 18, проект архітектора Ю. Захарієвича (1890–1891 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- вілла родини Мадейських “Марія” на вул. Нечуя-Левицького, 20, проект архітектора Ю. Захарієвича (1889–1890 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. Наливайка, 9–11, проект архітектора Т. Обмінського (1905–1906 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. Академіка Павлова, 1–4, проект архітектора Т. Обмінського (1905–1906 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок на вул. Парковій, 14 (1909–1910 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- палац Сенявських–Левицьких на вул. Пекарській, 19, проект Я. Т. Кудельського (1892–1894 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинки на вул. Хотинській, 1–3 (1906–1907 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- приміщення біля стадіону польського товариства “Сокіл” (тепер “Скіф”), будівництво фірми Івана Левинського;
- 1910 р. на виставці польських архітекторів у Львові Іван Левинський експонував проект і модель руського театру, проекти будинку Товариства “Сокіл”, шпиталів, санаторію, бурси та інших будинків.

Основні професійні роботи Івана Левинського, запроектовані, збудовані його фірмою за межами Львова

- будинок польського товариства “Сокіл” у м. Коломиї (1900–1905 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- церква Архістратига Михаїла у с. Підберізці (1891–1910 рр.), розписи Модеста Сосенка, будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок монастиря Сестер Василянок на вул. Василянок, 17 у м. Івано-Франківську, архітектори І. Левинський, О. Лушпинський (1912 р.);
- будинок Народного дому на пл. Ринок, 7 у м. Яворові (1907–1908 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок Народного дому на вул. Шевченка, 9 у м. Борщеві (1908 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок Народного дому в м. Кам’янці-Бузькій, проект О. Лушпинського (1911–1912 рр.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок гімназії на вул. Грицяя, 52 у м. Рогатині (1912 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок сільськогосподарської школи у с. Милування біля Рошніва (сьогодні – Івано-Франківської обл.), проект О. Лушпинського (1914 р.), будівництво фірми Івана Левинського;
- будинок Заліщицької центральної районної лікарні на вул. Степана Бандери, 86 (1904–1905 рр.), будівництво фірми Івана Левинського.

Описи виробів та споруд, які спроектувала та збудувала фірма Івана Левинського

Тетяна Казанцева, канд. арх., доцент,

Оксана Білінська, канд. арх., доцент

Оперний театр

Львівський державний академічний театр опери і балету ім. Соломії Крушельницької збудовано у 1897–1900 рр. за проектом архітектора Зигмунта Горголевського. Цикл будівельних робіт, що складався із земляних, бетонних, мулярських та каменярських етапів, реалізувала архітектурно-будівельна спілка Івана Левинського, що можна вважати її найбільшим замовленням¹ (рис. 1).

Оперний театр запроектований у стилі історизму в дусі так званого “віденського неоренесансу”, характерного для будівель театрів Європи межі XIX–XX ст. Монументальна будівля театру є своєрідною кульмінацією архітектурного ансамблю проспекту, забудованого у XIX – на початку XX ст. Поруч з будівлею протікає ріка Полтва, взята у підземний колектор.

Головний фасад будівлі має характерне тридільне членування з основою, підкресленою масивним рустом, аркадою-лоджією із колосальним ордером та фронтоном, увінчаним скульптурами “Слава”, “Комедія і драма”, “Музика”. На другому ярусі в нішах розміщено скульптури “Комедія” та “Трагедія”, в антрівольтах аркади – скульптури “Поезія”, “Музика”, “Слава”, “Фортуна”, “Комедія” і “Трагедія”. Будівлю увінчано масивним куполом, що є невід’ємною складовою панорами міста (рис. 2).

У зведенні та оздобленні імпозантної будівлі театру, яка мала стати новою окрасою міста, брали участь видатні митці свого часу. Так, скульптурне оздоблення фасадів та інтер’єрів виконали

---

¹ Жук І. Львів Левинського: Місто і будівничий. – К. : Грані, 2010. – С. 139–147.

Антоній Попель, Петро Війтович, Тадеуш Баронч (Tadeusz Barącz), Юліан Марковський (Julian Markowski), Юліуш Белтовський (Juliusz Beltowski), Петро Гарасимович та ін. Живописне оздоблення вестибюлю та сходової клітки, Дзеркального та глядацького залів складалося з циклів алегоричних композицій, які створено під керівництвом Тадеуша Попеля, Станіслава Дембіцького, Станіслава Рейхана. Окрім того, інтер'єри були оздоблені штучним мармуром, позолотою та лакуванням², підлоги викладені керамічною плиткою, паркетом та ксилолітовими плитами – новинкою фірми “Іван Левинський і спілка”³ (рис. 3, 4).

Рис. 1. Фасад Оперного театру

² Архів Українського регіонального спеціалізованого науково-реставраційного інституту “Укрзахідпроектреставрація”, Л-4-8. Львівський театр опери і балету. Паспорти кольорів інтер'єрів театру. Матеріали обстежень на поліхромію. – Львів, 1976.

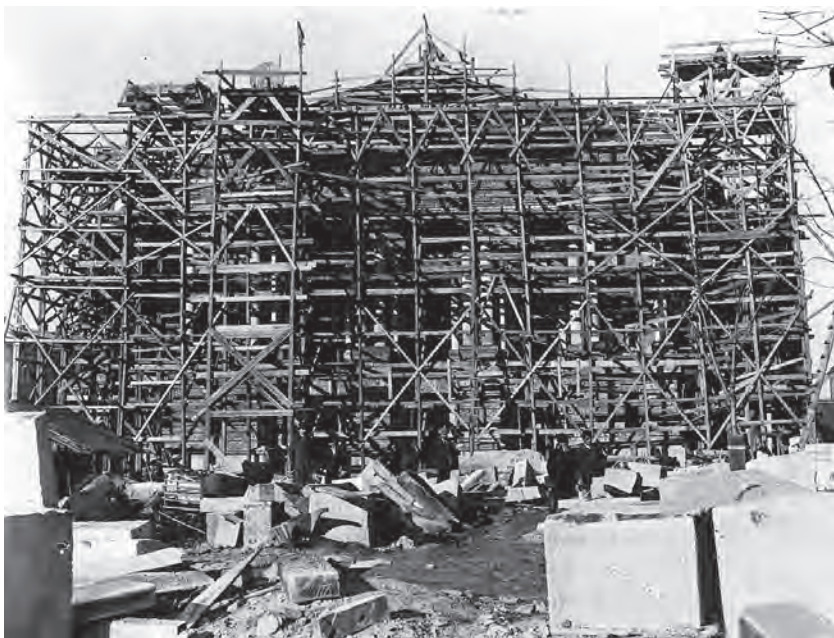
³ Lityński M. Pamiątkowy opis teatru miejskiego we Lwowie. – Lwów : nakł. autora; Z drukarni E. Winiarza, 1900. – 35 s.

Рис. 2. Скульптура “Музика” на фронтоні Оперного театру

Рис. 3. Плафон глядацького залу Оперного театру

Рис. 4. Будівництво міського театру. Фото 1895–1900 рр.⁴

---

⁴ Джерело: <https://www.lvivcenter.org/uk/uid/picture/?pictureid=2884>

Музичний інститут ім. Миколи Лисенка, 1913–1916 рр.¹

На зламі XIX–XX століть у Галичині спостерігається сплеск театрального руху, тому у Львові гостро постала проблема спорудження приміщення власне українського театру. Для створення архітектурного проекту організаційний комітет із побудови театру звернувся до фірми Германа Гельмера і Фердінанда Фельнера (Büro Fellner & Helmer) у Відні, яка мала досвід проектування театральних споруд в Європі. Проект, що з'явився у 1905 році, витриманий у стилі неоренесансу із сецесійним декоруванням. У 1908 р. цей проект доопрацювала група І. Левинського так, щоби, окрім театральної, мала функцію клубу для української громади міста. У конкурсі проектів переміг проект групи Івана Левинського (співавтори проекту: Лев Левинський, Олександр Лушпинський, проекти фасадів Івана Левинського та Василя Нагірного, інтер'єри Тадеуша Обмінського). Висновки розгляду конкурсних проектів оголошував та аналізував Іван Труш, участь в обговоренні брав Іван Франко.

Новий проект комплексу Музичного інституту ім. М. Лисенка замовив В. Шухевич архітектурному бюро І. Левинського. Його виконав в стилі раціональної сецесії архітектор Є. Червінський впродовж 1912–1913 рр. у співпраці з О. Лушпинським, Л. Левинським, Т. Обмінським та В. Шухевичем. Однак після заслання Івана Левинського у 1915 р. основні будівельні роботи завершив львівський підприємець та будівничий Йосиф Делькевич (рис. 1, 2).

Будинок № 5 на площі Шашкевича сьогодні є пам'яткою українського модерну. Споруджений у 1913–1916 рр. за проектом групи архітекторів у складі: Івана Левинського, Олександра Лушпинського, Євгена Червінського та Тадеуша Обмінського.

---

¹ Сьогодні пам'ятка архітектури місцевого значення № 390, в якій за Польщі був будинок Українського музичного товариства ім. М. Лисенка, а від 2009 тут знаходиться головний корпус Львівського музичного коледжу імені Станіслава Людкевича.

Проект створений у бюро Івана Левинського протягом 1912–1913 рр. Будівельні роботи фірма Івана Левинського виконувала впродовж 1914–1916 рр. Над оформленням інтер'єрного простору Великої та Малої зал працював відомий львівський художник Модест Сосенко, який у 1914–1915 рр. оздобив їх за мотивами полтавських гаптів (вони повторюються у фресках, вітражах, керамічному панно, металевих світильниках, ліпнині барельєфів, майоліці). Автором скульптурного оздоблення будинку є скульптор Григорій Кузневич.

Архітектура будівлі витримана у нових формах та позбавлена декоративних перевантажень. Усю увагу проектанти зосередили на створенні національного колориту в інтер'єрах, які мали поєднати складну функцію з художньо-декоративним оздобленням на плафонах та стінах, вітражами овальних вікон, скульптурною пластикою, декоративно-ужитковими елементами, наприклад, світильниками.

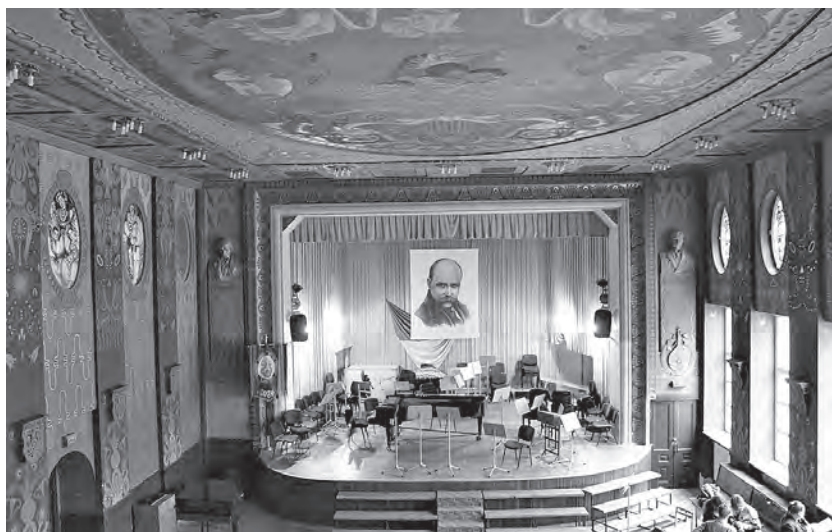

Рис. 1. Музичний коледж ім. С. Людкевича у Львові. Фото А. Турнич, 2012

Для декорування Великої та Малої зал запросили О. Новаківського, який виконав на полотні олією лише ескізи чотирьох композицій із алегоричними зображеннями “Наука”, “Виховання”, “Музика”, “Народне мистецтво”. Однак, головну концепцію поліхромії обох зал у стилістиці українського модерну (сецесії), розробив і реалізував М. Сосенко у 1914–1915 рр. Композиційно-просторові схеми стилізованого рослинного орнаменту взаємопов’язані з сюжетними сценами, ідейна програма яких розкриває призначення інтер’єру та сприймається як замкнута в мистецьку цілість орнаментальна думка (рис. 3, 4).

Рис. 2. Музичний коледж ім. С. Людкевича у Львові (фрагмент). Фото А. Турпич, 2012

Рис. 3. Поліхромії М. Сосенка. Концертна (Велика) зала, фото А. Турпич, 2015

Рис. 4. Поліхромії М. Сосенка. Концертна (Мала) зала, фото А.Турпич, 2015

Рис. 5. Процес розкриття автентичного стінопису М. Сосенка (1915–1916). Архівне фото В. Радомська, 1989

Історичні реалії ХХ ст. інспіровані у змінах культурно-просвітницьких та громадських споруд Львова: у 20–30-ті рр. ХХ ст. у приміщенні Музичного інституту влаштували Народний театр, за радянських часів – кінотеатр “Комсомолец”, а згодом – музичне училище ім. С. Людкевича. У 40-ті рр. ХХ ст., коли змінювали та переглядали “семантичні” пріоритети, стінописи М. Сосенка переписав С. Бережницький (1943), замінивши певні символи та колористику. У 80-ті рр. ХХ ст. авторські поліхромії М. Сосенка відкрили львівські реставратори під керівництвом Ніни Присяжної (рис. 5).

Тетяна Казанцева, канд. арх., доцент,
Оксана Білінська, канд. арх., доцент

Будинок на проспекті Шевченка, 17–19 у Львові

Будинок на пр. Шевченка, 17–19 побудований для Торгово-промислової палати у 1907–1910 рр. за проектом архітекторів Альфреда Захарієвича та Тадеуша Обмінського. Основну частину будівельних робіт виконувала фірма Івана Левинського, залізобетонні конструкції – фірма Юзефа Сосновського та Альфреда Захарієвича.

Імпозантна чотириповерхова кам'яниця з високим дахом є окрасою проспекту Шевченка та оптичним завершенням вулиці Дудаєва, що прямує до проспекту. Будівлю споруджено з непарного боку проспекту та біля будинків № 15 другої половини XIX ст. та № 21 початку XX ст. (рис. 1).

Симетричний фасад будівлі вирішено у стилі пізньої сецесії з елементами неокласицизму, що тоді у Львові змінив стиль сецесії. Високий перший поверх обличкований рустом із ламаного каменю з виділенням входу колонним портиком, площину другого-третього поверхів об'єднано пілястрами коринфського ордеру, четвертий поверх відіграє роль монументального аттика зі стилізованими необароковими мотивами. Криволінійність силуету аттика та кути мансардного даху підкреслено вазами, медальйонами та шпильями. Площини під вікнами третього поверху декоровано барельєфами з алегоріями торгівлі і ремесл авторства Войцеха Пшедвоєвського, розташованими на тлі із золотої смальти. Колористичним акцентом будівлі є аттик, оздоблений вставками з мозаїки, що став найяскравішим прикладом застосування мозаїки в архітектурі Львова (рис. 2–4). По центру розташовано герб міста Львова, а з боків – стилізовані орнаментальні композиції у синьо-фіолетовій із зеленим тональністю на золотому тлі за проектом Генрика Узембло. Така увага до декорування верхньої частини фасаду свідчить про сецесійний принцип зростання інтенсивності декору знизу догори. Фасад

оздоблено плитами штучного каменю сіро-вохристого кольору, виготовленими на фабриці Івана Левинського.

Задній фасад з боку подвір'я вирізняється простотою та лаконічністю форм. Ризаліт цього фасаду підкреслений виступом еркера та завершений вгорі терасою площею близько 150 м², на якій планувалися влаштувати клумби. Дах складної форми, над основною частиною – двосхилий, із люкарнами, над мезоніном – мансардний із одним заломом, який завершується на гребені шпилями.

Ядром композиційного вирішення інтер'єру є імпозантна сходово-клітка, розташована по головній осі, а кульмінацією – зала засідань, вирішена із застосуванням різноманітних архітектурно-художніх засобів виразності. Вікна будівлі декоровано вітражами, виконаними за ескізами Генрика Узембло та Альфреда Захарієвича на фабриці Станіслава-Габрієля Желенського, стіни сходової клітки декоровано мармуровими вставками за проектом Кароля Фрича, верхню частину стін зали засідань оздоблено поліхромними рельєфами Зигмунта Курчинського, площини стін між рельєфами декоровано панно Фелікса Вигживальського. Стіни сходової клітки та зали засідань обличковано панелями із штучного каменю – селеніту, виготовленими

Рис. 1. Фасад будинку Торгово-промислової палати

*Рис. 2. Зала засідань Торгово-промислової палати. Барельєфи
З. Курчинського, розписи Г. Узембло*

*Рис. 3. Мозаїка на аттику
Торгово-промислової палати
за проектом Г. Узембло*

*Рис. 4. Вітраж сходової
клітки Торгово-промис-
лової палати за проек-
том А. Захарівича*

також на фабриці І. Левинського. Будинок мав систему центрального опалення, внутрішню телефонну мережу, електричні ліфти.

Будівля Торгово-промислової палати у Львові є одним із найяскравіших прикладів синтезу мистецтв та останніх технічних досягнень того часу завдяки творчій співпраці Альфреда Захарівича, Тадеуша Обмінського та Івана Левинського.

Бібліографічні джерела:

1. Бірюльов Ю. О. Захаревичі: Творці столичного Львова. – Львів : Центр Європи, 2010. – 336 с.
2. Жук І. Львів Левинського: Місто і будівничий. – К. : Грані, 2010. – 184 с.
3. Жук І. Торгово-промислова палата. Історико-архітектурний атлас Львова. Серія II. Визначні будівлі. Зошит № 3. – Львів : Центр Європи.
4. Харчук Х. Проспект Шевченка, 17-19. Будинок прокуратури Львівської області (кол. Торгово-Промислова палата). <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/pr-shevchenka-17-19/>

Олена Олешко, канд. арх., доцент,
Юліана Петровська, канд. арх., старший викладач

Шпиталь державної прикордонної служби на вул. Личаківській, 107 у Львові

Будинок на вул. Личаківській, 107 – пам'ятку архітектури місцевого значення (№ 624) – споруджено у 1908–1910 рр. фірмою Івана Левинського за проектом архітектора Олександра Лушпинського, як санаторій лікаря Казимира Солецького. Яскравий приклад народно-романтичної течії львівської сецесії в архітектурі з використанням гуцульських та закопанських мотивів. Розміщений в глибині огороженої ділянки на перетині вулиць Личаківської та І. Репіна, оточений садом.

Будинок цегляний, тинькований, триповерховий, із цоколем, виконаним з каменю, та високим ступінчастим дахом, критим черепицею. Споруда прямокутна, видовжена в плані. Чільний фасад, розгорнутий у бік вулиці І. Репіна, завершено гостроверхою вежею, яка є візуальним акцентом архітектурного ансамблю.

*Рис. 1. Шпиталь державної прикордонної служби. Вигляд з вулиці І. Репіна.
Фотографія О. Олешко, 2019*

Центральні виступи фасадів, еркери, завершені гострокутними дахами, підкреслюють симетричність будівлі. Головний фасад прикрашає центральний ризаліт, завершений причілковим дахом із характерними для “закопанського” стилю мотивом “сонечко” і різьбленими кронштейнами. Вікна будівлі прямокутної форми або півциркульні, у легких профільованих обрамленнях. Внутрішнє планування – коридорного типу, із двостороннім розташуванням приміщень та великим холлом у центрі (рис. 1, 2).

Фасади прикрашають керамічні панно з сецесійними орнаментами і стилізованим рустованим поясом, який відділяє цокольну частину будинку, облицьовану природним каменем¹.

Будівля на той час була збудована та обладнана із врахуванням усіх тодішніх вимог до гігієни, зручності та комфорту. Тут було центральне опалення, електричне освітлення, електричні ліфти, власна телефонна мережа, каплиця, власний парк, зимовий сад, бібліотека та читальня. Для обслуговування хворих сучасні операційні та зал для пологів, обладнані рентгенівським апаратом, діатермією та іншими приладами.

Від 1914 р. у будівлі містився Санаторій польського Червоного Хреста. В 1934 р. надбудовано третій поверх за проектом архітектора Вавжинця Дайчака. Від 2009 р. у будинку міститься відділ військового шпиталю Прикордонних військ України².

*Рис. 2. Шпиталь державної прикордонної служби.
Вигляд з вулиці Личаківської.
Фотографія О. Олешко, 2019*

¹ Харчук Х., Жук І. Вул. Личаківська, 107 – Військовий шпиталь [Електронний ресурс] / Центр міської історії. Інтерактивний Львів. – Режим доступу: <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/lychakivska-107/>

² Котлобулатова І. Госпіталь прикордонників [Електронний ресурс] / Центр міської історії. Урбаністичні образи. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/uid/picture/?pictureid=8018>

Заклад для невиліковно хворих та видужуючих християн фундації Антонія та Валерії Білінських

Лічницю Білінських, як ще називають цей заклад для невиліковно хворих, збудувала впродовж 1891–1897 рр. фірма Івана Левинського за проектами архітекторів А. Вайса, Ю. Гохбергера і З. Сулковського на кошти мецената А. Білінського. Лікарняний комплекс споруджено на місці колишнього Городоцького кладовища, на ділянці між сучасними вулицями Смаль-Стоцького, Городоцькою, Федьковича та Героїв УПА.

Комплекс закладу складається з будівель чотирьох лікувальних корпусів, адміністративного корпусу, каплички та моргу. Усі разом вони tworили гармонійний ансамбль, розміщений у колись мальовничому парку. Усі корпуси зведено за єдиним “типовим” планом, хоч вони і мали різне призначення. За планувальною структурою по центру від входу розташовано сходову клітку із підсобними приміщеннями, з одного боку коридору – палати, з іншого – обслуговувальні приміщення. Всі приміщення мають хрестові склепіння (рис. 1).

*Рис. 1. Лікарня для невиліковно хворих фундації Білінських.
Адміністративний корпус. <http://haidamac.org.ua/2014/03/in-smalstocky/>*

Рис. 2. Фрагмент декоративного карнизу з профільної цегли, виготовленої на фабриці І. Левинського. <http://haidamac.org.ua/2014/03/in-smalstocky/>

Рис. 3. Фрагмент декоративного вирішення віконних отворів. <http://photo-lviv.in.ua/zaklad-bilinskyh-abo-istoriya-odnoho-hospisu/>

Рис. 4. Фрагмент дверей, декорованих профільною цеглою фабрики І. Левинського. <http://photo-lviv.in.ua/zaklad-bilinskyh-abo-istoriya-odnoho-hospisu/>

Особливу увагу привертає естетичне оформлення екстер'єру будівель. Ансамбль споруд виконано в неороманському стилі. Усі будівлі комплексу багато декоровано кольоровою цеглою. Поєднання цегли темно-охристого та світло-жовтого кольорів на фасадах вдало підкреслює їхню особливу ритміку. В оздобленні карнизів будівель, а також у декорі віконних та дверних отворів використано спеціальну профільну цеглу, яка тоді була новинкою. З оформленням фасадів гармонійно поєднується дахівка червоного кольору, а також стилізовані комини та люкарни витончених форм (рис. 2–4).

Загалом така манера будівництва була характерною для споруд того часу. Вона особливо притаманна фірмі Івана Левинського, який вдало впроваджував в архітектуру Галичини нові технології, нові матеріали та специфічний стиль, який ґрунтувався на традиціях українського мистецтва¹.

---

¹ Злобіна Тамара. Львів пострадянський. Місто, про яке не хочуть знати [Електронний ресурс] / Історична правда. – 13.04.2011. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/research/2011/04/13/35736/>

Будинок Товариства “Дністер” на вулиці Руській, 20, у Львові

Чотириповерховий будинок споруджено на розі вул. Руської, 20 і вул. Підвальної, 7 у традиційно українській історичній ділянці, навпроти ренесансної Успенської церкви, на ділянці площею 1453 кв. м, на місці розібраних у 1904 р. трьох кам'яниць XVII–XIX ст., для головного представництва страхового і кредитного товариства “Дністер” – провідної в передвоєнній Галичині української фінансової установи. На проект споруди було оголошено конкурс, який виграв А. Захарієвич, проте замовлення на розроблення остаточного проекту передали архітектурному бюро Івана Левинського. На початок 1905 р. було виконано проект у формах неоренесансу, однак в стислі терміни його замінили іншим, новаторським на той час, варіантом – у стилі сецесії, з широким використанням українських орнаментальних мотивів. Разом з Іваном Левинським над будинком товариства “Дністер” працювали Тадей Обмінський (архітектурне вирішення фасадів), Олександр Лушпинський (поліхромні майолікові декори) і Филеон Левицький (інженерно-конструктивні роботи) [2, с. 5]. Перед ними стояло складне завдання: вписати споруду в історичне середовище, відобразити в її архітектурі приналежність українській громаді і продемонструвати прогресивність та економічну успішність замовника. Складну за розміщенням і конфігурацією ділянку І. Левинський розпланував за “раціональним планом”. Система внутрішніх приміщень, згрупованих навколо головного подвір'я, зручне розташування внутрішніх дворів, сходових кліток і коридорів забезпечували ефективну експлуатацію будинку (рис. 1). Основну його функцію було доповнено також культурно-просвітницькою, торговою, спортивною та житловою: з вул. Підвальної, 7, до офісного блоку прилягала прибуткова кам'яниця, запроектована так, що за необхідності площу офісів можна було розширювати за рахунок сусідніх помешкань; у будинку були невеликий зал зі сценою, приміщення для українських громадських організацій, крамниці, спортивний зал українського товариства “Сокіл” [1, с. 419].

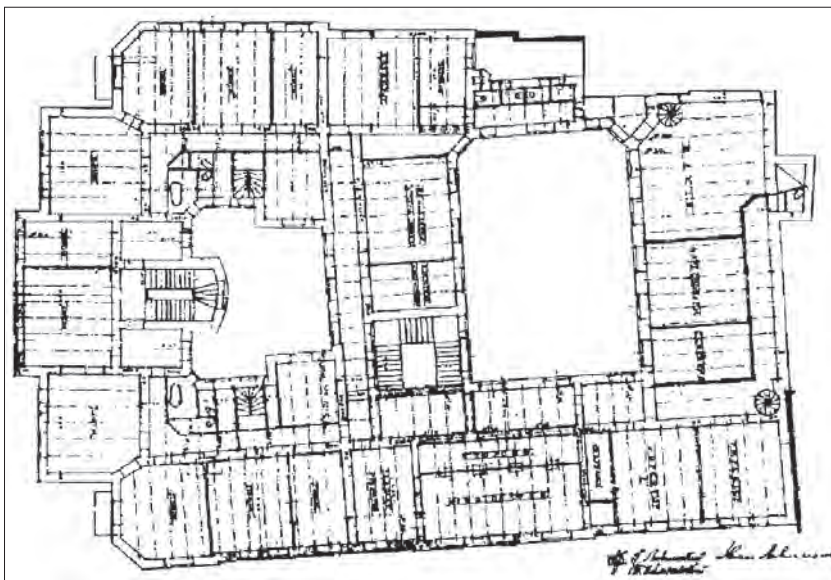

Рис. 1. Будинок товариства "Дністер". Проект плану другого поверху, підписаний І. Левинським та Т. Обмінським (збірка ДАЛО) [2, с. 9]

Рис. 2. Будинок товариства "Дністер": фрагмент декору фасаду [2]

*Рис. 3. Будинок товариства “Дністер” з боку вул. Підвальної.
Фотографія С. Понкало, 2016*

Образне вирішення будівлі характеризується експресивним силуетом стрімкого даху, інспірованого формами народної дерев’яної архітектури. Українські мотиви, стилізований гуцульський орнамент використано у ліпнині та керамічному облицюванні (продукція фабрики І. Левинського), в декоративних металевих оздобах, різьблених дерев’яних деталях. На основі гуцульської колористики вирішено майолікові фасадні панно [2, с. 8]. Основні будівельні та оздоблювальні роботи здійснила фірма Івана Левинського (рис. 2, 3).

Бібліографічні джерела:

1. Архітектура Львова: час і стилі. XIII–XXI ст. / упоряд. і науковий редактор Ю. Бірюльов. – Львів : Центр Європи, 2008. – 720 с.
2. Жук Ігор. Будинок товариства “Дністер” / Історико-архітектурний атлас Львова. Серія II “Визначні будівлі”. Зошит 1. – Львів: Центр Європи, 1996. – 10 с.

Ірина Дида, канд. арх., доцент

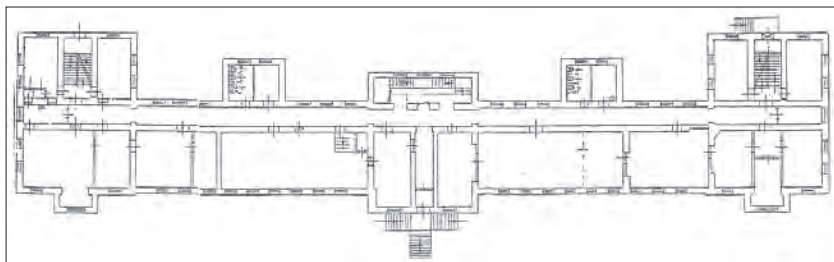
Будинок Українського педагогічного товариства на вулиці Генерала Чупринки, 103 у Львові

Будівлю збудовано для Українського педагогічного товариства (УПТ), що діяло у Львові від 1881 р., поширюючи освіту серед українців Галичини. Для молоді, яка хотіла вчитися у Львові, товариство будувало бурси. Місце для всіх бажаючих не вистачало, і у 1905 р. було оголошено архітектурний конкурс на нову споруду. Конкурс виграв проект архітектурного бюро Івана Левинського авторства Тадея Обмінського та Лева Левинського. У 1906 р. можна було розпочинати будову, але зібраних товариством коштів не вистачало. Розуміючи важливість будівництва для української громади, Іван Левинський за символічну плату (10 тис. корон проти ринкових 160–224 тис.) продав під забудову земельну ділянку, що перебувала в його власності. Ще половину суми, потрібної для будівництва, пожертвував митрополит Андрей Шептицький, і восени 1908 р. нову бурсу було завершено. У 1912–1940 рр. тут розмістився монастир Св. Мокрини сестер василіянок, при якому діяли публічна школа для дівчат і учительська семінарія для народних шкіл Галичини (рис. 1–3). Після війни будинок передано новоствореному Лісотехнічному інституту (нині НЛТУ України) [1, с. 32, 33]. Бурса УПТ, на відміну від попередніх споруд “орнаментального періоду”, проєктованих у бюро Івана Левинського, належить до раціонального модерну і майже позбавлена сецесійного декору, за винятком форм фронтона та майолікових листів на центральному ризаліті. Але, відгукнувшись на прохання замовника застосувати в архітектурі будинку “руські народні форми” [1, с. 32], автори зуміли чітко дотриматись українських архітектурних традицій: будинок має білі стіни, що контрастують з високими, візуально активними дахами із заламами та верхами, а весь його монументальний і водночас лаконічний об’єм гармонійно вписується в ландшафтне оточення – гарний старий парк. Перший поверх декоровано рустом у вигляді зрубу, вінці якого скріплено тиблями. Він відокремлений від вищих поверхів карнизом з невеличким дашком, що нагадує піддашшя

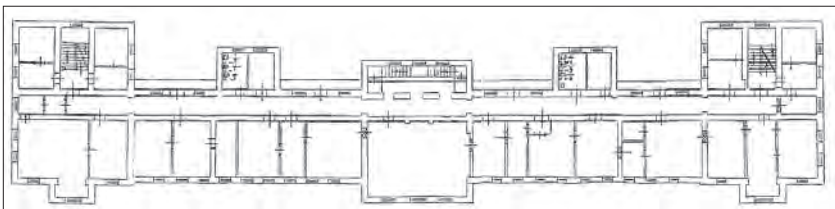
дерев'яних українських церков. Площини стін другого і третього ярусів майже позбавлені декору, гладкі. Їх завершує широкий винос даху у формах традиційної дерев'яної архітектури, опертий на різьблені дерев'яні кронштейни. Центральний об'єм підкреслено квадратною в плані вежею з багатоярусним дахом, що нагадує верхи дерев'яних церков, із круглими вікнами на різьблених заламах. Зі смугастим декором стіни вежі контрастує м'яко окреслений високий трикутний фронтон в українських сецесійних формах. Бурса Українського педагогічного товариства на вул. Ген. Чупринки, 103 належить до найкращих споруд українського модерну, які виконала фірма І. Левинського [1, 2].

*Рис. 1. Гімназія і бурса Українського педагогічного товариства.
Фотографія Н. Лісси, 1914 [2, с. 428]*

Рис. 2. План першого поверху колишнього будинку бурси Українського педагогічного товариства, сучасний стан (з технічної документації)

Рис. 3. План другого поверху будинку колишньої бурси Українського педагогічного товариства, сучасний стан (з технічної документації)

Бібліографічні джерела:

1. Слободян В. Монастир Св. Мокрини сестер василянок. “Галицька брама”. Львів 2007. “Новий світ. Частина І”. № 3–4 (147–148). – С. 32–34.
2. Архітектура Львова: час і стилі. XIII–XXI ст. / упорядник і науковий редактор Ю. Бірюльов. – Львів : Центр Європи, 2008. – 720 с. (С. 428).

Світлана Лінда, доктор. арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла родини Янушевських на вул. О. Кольберга, 4 у Львові

В архітектурі ділянки Кастелівка віддзеркалився один з найцікавіших векторів розвитку львівського історизму. Це був унікальний творчий експеримент видатних львівських зодчих Юліана Захарієвича та Івана Левинського, де реалізовано новаторські ідеї того часу. Своєрідна забудова ділянки вілл і особняків у межах сучасних вулиць Генерала Чупринки, Горбачевського, Кольберга, Нечуя-Левицького, Вербицького та Котляревського з часом втратила свій первісний образ, замислений творцями, внаслідок забудови прибутковими будинками. Одними з перших об'єктів, реалізованих у забудові цієї ділянки, були три зблоковані вілли на сучасній вулиці О. Кольберга (проект бюро І. Левинського, 1889 р.) (рис. 1).

*Рис. 1. Вілла родини Янушевських. Вигляд з вул. О. Кольберга.
Фотографія Ю. Богданової, 2019*

Власником будинку за № 4 був Ян Янушевський. Проект будинку затверджено 4 листопада 1889 р., будівництво тривало від 1889 до 1890 рр. Планувальна структура особняка характеризується асиметрією, компактністю, невеликими розмірами (14,35×15,36 м). Тамбур поєднаний із сходовою кліткою, біля них санвузол і кухня. Будинок у плані є прямокутним, з виступами розкріповок по периметру і блоком вежі, накритої високим наметовим дахом. Перед вуличним фасадом будинку було розміщено квітник, а позаду розташовано садову ділянку (рис. 2).

Незважаючи на строкатість та індивідуальність вирішень фасадів, Ю. Захарієвич та І. Левинський прагнули створити цілісний архітектурний образ ділянки. Це була нова, романтична течія у стилевій поліфонії львівського історизму, яка ґрунтувалася на інтерпретації мотивів народного будівництва.

Вілла має пам'яткоохоронний номер 380.

*Рис. 2. Вілла родини Янушевських. Вигляд з вул. Генерала Чупринки.
Фотографія Ю. Богданової, 2019*

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 3, спр. 659 “Справа про будівництво будинка на вул. Л. Чайкіної, 4”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 276–277.

Світлана Лінда, доктор. арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла родини Світальських на вул. О. Кольберга, 6 у Львові

Перші особняки на Кастелівці запроектовано у 1889 р., отже, у 1886–1888 рр. архітектори продумали і сформуvalи містобудівну концепцію дільниці, яка на той час була новаторською й оригінальною. Містобудівна ідея Кастелівки ґрунтувалася на спробі створити гуманізоване, побудоване на глибокій єдності з природою середовище для проживання людини. Це було принципове протиставлення архітектурному середовищу центральної частини міста, суцільно одягнутому у камінь і цеглу, позбавленому зелені, свіжого повітря.

У 1889–1892 рр. І. Левинський та Ю. Захарієвич будують однородинні будинки на парцелах зліва від сучасної вулиці Чупринки. Першим у 1889–1890 рр. споруджують комплекс з трьох будинків на вул. Марії Магдалени (сучасна вул. О. Кольберга), 4, 6, 8. Кожен з них отримав своє індивідуальне проектне вирішення (рис. 1).

Двоповерховий будинок за № 6 споруджений для Йоганни Світальської 1890 р. Проектну частину затверджено 18 листопада 1889 р. Планувальна структура особняка характеризується асиметрією: ліву частину займає сходова клітка. Будинок прямокутний у плані, невеликий (14,25×12 м). Його фасад із центральним ризалітом завершено трапецієподібним фронтоном. Доволі скромний в опорядженні, в якому основну роль відіграють руст та алегоричні скульптури.

Пошуки національної своєрідності у архітектурі не були простими і супроводжувалися низкою “творчих експериментів” різного рівня видовищності. Широкий діапазон інтерпретацій являють собою ці перші проекти. У комплексі особняків на вул. Кольберга, 4, 6, 8 спостерігається ще незначний відхід від класичних традицій у формотворенні екстер’єру, який ґрунтується на неоренесансних мотивах (оздоблення вікон профільованими лиштвами, наріжне рустування стін, суцільне тинькування поверхні фасаду) (рис. 2). Проте конструктивні елементи піддашся, напіввальмовий дах

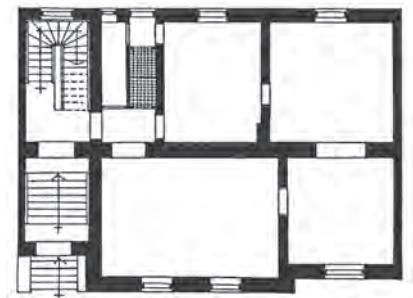

Рис. 1. Вілла родини Світальських.
План будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 3, спр. 660

Рис. 2. Вілла родини Світальських.
Фасад будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 3, спр. 660

Рис. 3. Вілла
родини
Світальських.
Вигляд з
вул. О. Кольберга.
Фотографія
Ю. Богданової, 2019

викликають певні асоціації зі зразками народної архітектури, хоча не ідентифікуються з конкретним національним прототипом (рис. 3).

Вілла має пам'яткоохоронний номер 381.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 3, спр. 660. “Справа про будівництво будинка по вул. Л. Чайкіної, 6”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 276–277.

Світлана Лінда, доктор. арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла родини Лозинських на вул. О. Кольберга, 8 у Львові

У планувальному вирішенні перших будинків Кастрелівки на вул. О. Кольберга Ю. Захарієвич та І. Левинський реалізували принципи функціональної доцільності, що зумовлювало переважну їх асиметрію. Це давало змогу створювати зручні комунікаційні зв'язки у внутрішньому просторі, досягаючи оптимальної орієнтації кімнат. Приміщення об'єднано у групи за функціональною ознакою, як правило, навколо коридору. Наслідком реалізованих планувально-композиційних принципів стала своєрідна багатогранність архітектурно-художнього образу. Асиметричні об'єми, прорізані вікнами різних обрисів, доповнені вежами з характерними завершеннями, а також різноманітні будівельні матеріали створили складно-контрастну і мальовничу гру архітектурних мас (рис. 1).

*Рис. 1. Вілла родини Лозинських. Вигляд з вул. І. Котляревського.
Фотографія С. Лінди, 2019*

*Рис. 2. Вілла родини Лозинських. Вигляд з вул. О. Кольберга.
Фотографія С. Лінди, 2019*

Проект для власника будинку за № 8 Тадеуша Лозинського затверджено 9 листопада 1889 р., а робота із спорудження тривала до 27 вересня 1890 р. Об'ємно-просторове вирішення особняка характеризувалося асиметрією та компактністю. Вілла має мансардний поверх, асиметрично розташовані ризаліти та вежу, високий наметовий дах якої сьогодні втрачено (рис. 2).

Три вілли мають смугу прифасадних квітників та спільний простір садових ділянок усередині кварталу. Простір будинків і навколишній простір вступили у принципово новий зв'язок: вони не конкурують, не відокремлюються одне від одного, а взаємопроникають, перетікають та взаємодоповнюються. Система криволінійних вулиць активно сприяє цьому, надаючи можливість повноцінно і динамічно оглядати фасади, створюючи несподівані ефектні перспективи. Архітектура і природа створюють свій неповторний ансамбль.

Вілла має пам'яткоохоронний номер 2634.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 3, спр. 661 “Справа про будівництво будинка по вул. Л. Чайкіної, 8”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 276–277.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла родини Світальських на вул. І. Котляревського, 4 у Львові

У 1890-ті роки І. Левинський і Ю. Захарієвич розпочали роботи із створення містобудівної структури Кастрівки. У 1894 р. прокладено вулиці Торгову, згодом Ленартовича (Нечуя-Левицького), Набеляка (Котляревського), у 1901 р. – вулицю Метрологічну. Сучасна містобудівна структура ділянки відповідає запроектованій, хоча з часом були внесені корективи: деякі відтинки вулиці Котляревського набули геометрично правильніших обрисів, також цю вулицю було продовжено на південь і з'єднано з вул. Метрологічною, згодом було структуровано вулиці і з північного боку ділянки.

Один з перших особняків Кастрівки зведено також на вул. І. Нечуя-Левицького. У 1890 р. в бюро І. Левинського на цій вулиці запроектовано віллу Павла Світальського за номером 4. Симетрія планувальної та об'ємно-просторової структури, використаний матеріал, характер опорядження фасадів нагадують віллу “Марія” (вул. І. Нечуя-Левицького, 20), хоча вона дещо більша за розмірами (19,3×15,65 м). Будинок завершує квартал архітектурного ансамблю Кастрівки на розі вулиць І. Нечуя-Левицького та І. Котляревського, повністю забудованого віллами. Проект передбачав, що це буде окремо розташована в саду кам'яниця. Незважаючи на розташування на кутовій ділянці, вілла має симетричний план (рис. 1). Колись будинок мав високий наметовий дах із різьбленими кронштейнами, на головному фасаді статую Богородиці. У другій половині ХХ ст. віллу перебудували. На фасадах збереглися елементи автентичного керамічного декору.

Вперше в архітектурі особняків цього кварталу було використано майолікові вставки, оформлені своєрідними цегляними обрамленнями. Поліхромію фасадів збагачують фрагменти відкритої цегляної кладки на кутах будівлі, перемичках вікон.

Вілла має пам'яткоохоронний номер 108 (рис. 2, 3).

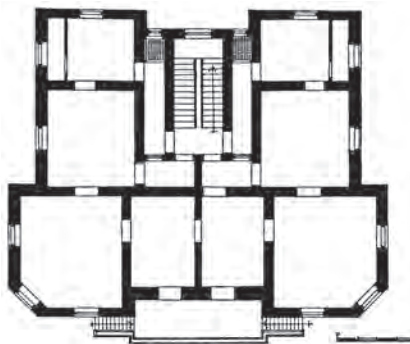

Рис. 1. Вілла родини Світальських.
План будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 1, спр. 5230

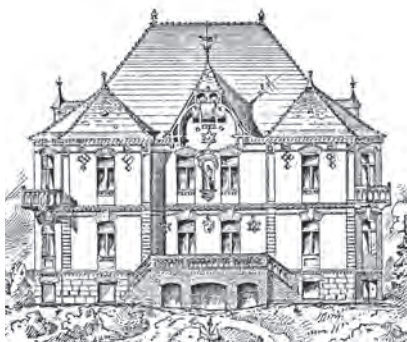

Рис. 2. Вілла родини Світальських.
Фасад будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 1, спр. 5230

Рис. 3. Вілла родини Світальських. Вигляд з вул. І. Нечуя-Левицького.
Фотографія Ю. Богданові

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 1, спр. 5230. “Справа про будівництво будинка по вул. Котляревського, 4”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму. – Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 277.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла “Яга” на вул. І. Котляревського, 29 у Львові

Упродовж 1891–1892 рр. спроектовано два зблоковані особняки (за сьогодишньою нумерацією на вул. Котляревського, 29–31) за проектами І. Левинського і Ю. Захарієвича. Первісно вони мали нумерацію 20 і 21 і відкривали другий десяток вілл Кастелівки. Планувальні вирішення обох вілл є простими і функціональними. Сходові клітки, невеликі тамбури, санвузли і кухня утворюють блоки, які згруповано біля єдиної спільної стіни обох особняків, що, безумовно, було вигідним з погляду прокладення комунікацій. На першому поверсі розташовано вітальні і кабінети, а на другому – особисті апартаменти. Варіанти пошуків фасадів дають можливість прослідкувати розвиток архітектурного процесу: від мальовничих фасадних вирішень, схожих на проекти 1899 р. до стриманих і раціональних. Опорядження фасадів характеризувалося різноманітністю мальовничих форм і декоративних деталей, зокрема улюблених Ю. Захарієвичем високих дахів, керамічних облицювальних плиток, різьблених дерев'яних кронштейнів, вітражних вікон. Сучасного вигляду обидві будівлі набули у ХХ ст., а будинок на вул. Котляревського, 27 перебудовав у 1906 р. арх. В. Садловський на замовлення художника Зигмунда Розвадовського.

Проте, спочатку, у 1892 р., саме будинок № 29 – віллу “Яга” – збудувала фірма І. Левинського для художника З. Розвадовського. Після 1913 р. тут проживав архітектор, професор Львівської політехніки Ян Сас Зубжицький, який до того мешкав з родиною неподалік, за сучасною адресою вул. Генерала Чупринки, 6. Він здійснив деякі перебудови, але загалом об'єкт зберіг свій первісний характер з вежею і двома дерев'яними верандами в дусі німецьких та скандинавських будинків та народного зодчества карпатського регіону. Перед головним фасадом був квітник, а з двору – невеличкий садок (рис. 1, 2). Нашадки відомого теоретика архітектури Я. С. Зубжицького проживають у цьому будинку і зараз.

*Рис. 1. Вілла "Яга". Фасад будинку з боку вул. І. Котляревського.
Фотографія авторів*

Рис. 2. Вілла "Яга". Фасад будинку з боку саду. Фотографія авторів

Вілла має пам'яткоохоронний номер 1270.

Принципово новою для Львова була не лише сама концепція Кастелівки – це був перший проект, який оперував містобудівними категоріями. До цього часу архітектори проектували окремі громадські будівлі, рідше невеликі комплекси таких будинків (наприклад, комплекс Львівської політехніки). Кастелівка стала першою спробою організації великого житлового кварталу. Цікавим було те, що він був замислений як певна автономна одиниця у структурі міста із власною системою обслуговування.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 1, спр. 5255 “Справа про будівництво будинка по вул. Котляревського, 29”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 277.
3. Бірюльов Ю. Захаревичі – творці столичного Львова. – Львів : Центр Європи, 2010. – С. 101–102.
- Котлобулатова І. Вулиця Генерала Чупринки // Галицька Брама. – Львів : Центр Європи, 2007. – № 3–4. – С. 35.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла “Спокійна” на вул. І. Котляревського, 33 у Львові

Ю. Захарієвич та І. Левинський на Кастелівці відмовилися від поширеної практики поділу ділянки паралельними і перпендикулярними вулицями на однакові прямокутні квартали. Натомість запроектували мальовничу систему криволінійних вулиць, кістяк якої створила вулиця “На віллах”, згодом Набеляка (тепер вул. І. Котляревського). Згідно із складним рельєфом місцевості, підпорядковувалась природному оточенню. Ділянку поділили на невеликі, неправильної форми квартали, які, своєю чергою, поділили на різної форми ділянки під забудову. Котеджі – кожний за індивідуальним проектом – розташовували в глибині ділянок, територію яких поділяли криволінійні стежки. Будівлі або стояли окремо, або були зблоковані. Загалом передбачали побудувати 64 котеджі.

Після № 27 вулиця І. Котляревського утворює мальовничий курдонер – один з найоригінальніших куточків Кастелівки. На його завершенні, за № 33, збудовано віллу за назвою “Спокійна” (рис. 1, 2). Віллу Францішка Стейфера збудовано у 1891–1892 рр. за проектом архітектора з бюро І. Левинського – Яна Томаша Кудельського, учня Ю. Захарієвича. Планувальне вирішення будинку доволі просте: в основі – прямокутник із сторонами 12,25×9,1 м, до якого з північно-східного боку прилягає еркер, завершений високим (18,5 м) наметовим дахом із флюгером (під час будівництва висоту дахової конструкції еркера зменшили до висоти конька даху – 14 м) , а з південного – прибудова із санвузлом та кухнею. Прибудова є важливим об’ємним акцентом південного фасаду, оскільки завершується двосхилим покриттям із різьбленими дерев’яними елементами дахової конструкції. Сьогодні, на жаль, віллу перебудовано.

Загалом від 1889 р. до 1906 р. збудовано 23 особняки у стилі “народного романтизму”, ще кілька у першому десятилітті ХХ ст. споруджено на вул. І. Котляревського та І. Горбачевського, хоча

стильові характеристики їх свідчать вже про інший напрям у львівській архітектурі.

Вілла має пам'яткоохоронний номер 1271.

*Рис. 1. Вілла “Спокійна”.
Фасад будинку з боку
вул. І. Котляревського.
Фотографія авторів*

*Рис. 2. Вілла “Спокійна”.
Фасад будинку від вул. Б. Романицького.
Фотографія авторів*

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) ДАЛО Ф. 2, оп. 1, спр. 5259 “Справа про будівництво будинку по вул. Котляревського, 33”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 277.
3. Бірюльов Ю. Захаревичі – творці столичного Львова. – Львів : Центр Європи, 2010. – С. 103–104.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла родини Дашеків на вул. І. Котляревського, 41 у Львові

У 1897 р. у бюро І. Левинського був запроектований будинок родини Дашеків на вул. Котляревського, 41. Вілла відзначалася надзвичайно гарними металевими деталями фасадного опорядження. Це пов'язано з тим, що Ян Дашек (1838–1904), член товариства “Чеська Бесіда”, був власником відомої слюсарної майстерні художнього металу, яка була закладена у Львові в 1879 р. Тут виготовляли металеві деталі для таких престижних будинків, як Галицька ощадна каса, палац Семенських – Левинських та палац Потоцьких. Колись чеський ремісник, а згодом громадянин міста Львова, видатний митець і чудовий підприємець, Ян Дашек був близьким другом і партнером Юліана Захарієвича та Івана Левинського, що спричинило не тільки їх близьке сусідство в межах ділянки Кастелівка, а й проектування та спорудження самого будинку цими видатними архітекторами. Вплинуло це, напевно, і на вибір естетики власного дому, основною ознакою якого стала тема відкритої цегляної кладки, що нагадує англійський котедж, як і у віллі “Юлієтка”, проектантом і власником якої був сам Ю. Захарієвич (рис. 1).

Архітектура і декорування вілли родини Дашеків стали проголошенням нової моди на сецесію. Провідним мотивом в оздобленні будинку є квітка іриса – один із символів цього стилю. Його зображення можна спостерігати в майолікових фасадних плитках, хоч ця форма є більш стилізованою та геральдичною, ніж відома з ботаніки. Натомість у рисунку металевих решіток ірис стає майже “живою” квіткою. Металеві конструктивні елементи міжповерхового перекриття набувають на фасаді вигляду “декоративних пряжок”, що робить віллу схожою на коштовну скриньку з окуттям.

Двоповерхова вілла має Г-подібний план і є зблокованою із сусідньою кам'яницею. З трьох боків вона оточена садовою ділянкою, вхід і сходи розташовані в центрі довшого крила, орієнтованого перпендикулярно до вул. І. Котляревського.

*Рис. 1. Вілла родини Дашеків.
Фасад будинку з боку
вул. І. Котляревського.
Фотографія авторів*

*Рис. 3. Вілла родини Дашеків.
Вхід до будинку.
Фотографія авторів*

*Рис. 2. Вілла родини Дашеків.
Опорядження балкону.
Фотографія авторів*

Високий дах – типовий атрибут стилю неоромантики доби пізнього історизму – із кольорової черепиці. На цьому об’єкті І. Левинський вперше використав для оздоблення скло з витравленим малюнком, яке виготовив на власній фабриці (рис. 2, 3).

Вілла має пам’яткоохоронний номер 1272.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 1, спр. 5266. “Справа про будівництво будинка по вул. Котляревського, 41”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 281.
3. Komar Z., Bohdanova J. Secesja we Lwowie. – Kraków : Wysoki Zamek, 2014. – S. 35–36.
4. Нога О. Іван Левинський: художник, архітектор, промисловець, педагог, громадський діяч. – Львів : Основа, 1993. – С. 28.

Тетяна Казанцева, канд. арх., доцент,

Оксана Білінська, канд. арх., доцент

Вілла “Людмила” на вул. Котляревського, 49 у Львові

Віллу “Людмила” на вул. Котляревського, 49 побудувала у 1907–1908 рр. фірма Івана Левинського для Антонія і Людмили Бобріхів (конскр. № 1830 ¼). Власник Антоній назвав віллу на честь своєї дружини Людмили, про що свідчить сецесійний напис на східному фасаді “LUDMILA”. Вілла розташована на ділянці прямокутної форми на центральній вулиці Кастрівки поміж будинків № 47 та № 51. З вулиці Котляревського віллу огорожено характерним для межі XIX–XX ст. сітчастим парканом із фігурними завершеннями, для в’їзду на ділянку передбачено браму в цій самій стилістиці. Вілла розташована ближче до дороги з невеличким палісадником перед нею, очевидно для оптимальної інсоляції будинку на вул. Котляревського, 47, розташованого в глибині ділянки (рисунок).

Будівля має два репрезентативні фасади: північний та східний, західний фасад – це глухий торець, до якого передбачали добудову, чого не було реалізовано. З північного сходу будівлі влаштовано головний вхід у вигляді ганку зі стовпчиком під балконом-терасою. Фасади мають площинне вирішення з делікатним членуванням дощатим рустом першого поверху, пілястрами та спрощеним геометричним декором під вікнами. Східний фасад будівлі увінчано сецесійним аттиком з вікном підковоподібної форми. На завершеннях фасадів – традиційний сецесійний декор з вінків та трьох стрічок. Аналогічні елементи використано у кованій огорожі балкону, що створює стильову єдність об’єкта. Цей декор, а також характерні абрисы аттику та вікна в ньому вказують, що, ймовірно, автор фасадів будівлі – Тадеуш Обмінський. Збереглися автентичні двері та вікна зі гнутими членуваннями рам характерних сецесійних абрисів. Балкон та вікна оздоблено жардиньєрками для квітів у стилі сецесії.

Збереглася дерев’яна сходова клітка з металевими поруччями. Підлогу вимощено орнаментальною керамічною плиткою фабрики Івана Левинського, печні кахлі виготовлено на фабриці “Глинсько”.

Згідно з експлікацією планів, передбачено кімнати для господарів, прислуги, кухню, пральню та прасувальню, санвузли, ванни та комори.

Вілла “Людмила” є цінною пам’яткою віллової забудови Кастрелівки, яку спорудила фірма Івана Левинського у вишуканому сецесійному стилі вже після смерті одного з творців ідеї міста-саду – Юліана Захарієвича.

Вілла “Людмила” на вул. Котляревського, 49

Бібліографічні джерела:

1. Бойко О. Вул. Котляревського, 49 – житловий будинок (колишня вілла “Людмила”). <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/kotliarevskoho-49/>
2. Жук І. Львів Левинського: місто і будівничий. – К. : Грані, 2010. – 184 с.

Світлана Лінда, доктор арх.,
професор, завідувач кафедри ДОА

Вілла на вул. Матейка, 4 (Вілла графа Потулицького)

На вул. Матейка, 4 розташовано одну із найцікавіших (і, що важливо, збережених без добудов та перебудов другої половини ХХ ст.) вілл періоду історизму – вілла графів Потулицьких. Проект архітектора Яна Томаша Кудельського (проектного бюро будівельної фірми Івана Левинського) 1891 р., а збудовано віллу 1894 р. (рис. 1). У 1900 р. будинок став власністю графа Станіслава Вишньовського, і на його замовлення у 1901 р. за проектом Кареля Боублика було добудовано стайню, возівню, помешкання для фурмана. Згодом власники та призначення вілли змінювалися: у 1903 р. її придбав граф Леон Пінінський, після Другої світової війни будинок використовували як Палац урочистих подій, зараз тут розташований Західний науковий центр Національної академії наук України.

Рис. 1. Вілла Потулицьких на вул. Матейка, 4. Загальний вигляд.
Фотографія С. Лінди, 2019

*Рис. 2. Вілла Потулицьких
на вул. Матейка, 4. Деталі
необарокового оздоблення порталу.
Фотографія С. Лінди, 2019*

Планувальна композиція вілли асиметрична, вестибюльна частина та репрезантаційні приміщення зблоковані та розташовані вздовж вулиці Матейка, допоміжні приміщення розміщено у флігелі, що витягнувся вглиб ділянки. Асиметричним є об'ємно-просторове вирішення вілли. Акцентом композиційного вирішення фасаду є вестибюльна частина, завершена куполом із необароковими люкарнами (рис. 2).

Щодо стильового вирішення – це приклад архітектури пізнього історизму, коли у львівському будівництві домінували необарокові форми. Загалом опорядження фасаду є доволі стриманим, проте купольне завершення над вхідною частиною, оздоблення вікон другого поверху пов'язані з необароковими тенденціями кінця XIX ст.

В інтер'єрі вхідної частини вілли збереглися оригінальні вітражі та ліпнина.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області, ф. 2, оп. 2, спр. 652.
2. Архітектура Львова. Час і стилі XIII–XXI ст. – Львів : Центр Європи, 2008. – С. 345–346.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла “Юлієтка” на вул. Метрологічній, 14А у Львові

На зеленому узгір'ї Кастелівки Юліан Октавіан Захарієвич запроєктував і побудував за допомогою свого партнера І. Левинського впродовж 1891–1893 рр. віллу для себе і своєї родини. Вона отримала назву “Юлієтка” і знаходилась у самому кінці вул. Метрологічної (стара назва Стріла). Джерелом інспірації для цього об'єкта став “Червоний Будинок” Вільяма Морріса з передмістя Лондона (1859). Творчістю Морріса захоплювалися архітектори усього світу. Тому будівничий і ректор Львівської політехніки теж не зміг не піддатися цим модним тенденціям. Повернення до природи як джерела натхнення В. Морріс пов'язував із культом ремісництва та цехової простоти і ретельності. І хоча у Львові ця ідея вже має характер вторинності, це не означає меншовартості, адже ці переконання були активно поширеними поза Лондоном і свідчать про загальноєвропейські процеси, що відобразилися на львівському ґрунті.

Запроєктована своїм власником вілла “Юлієтка” мала бути будинком “із душею”. Водночас Ю. Захарієвич хотів спорудити так званий “палац ідеї сучасного мистецтва” – місце для зустрічей приятелів і колег. Він оздобив його деревиною і каменем, вітражами та майолікою. Тогочасна любов до натуральних матеріалів визначила принцип демонстрації цегляної стіни у двох кольорах, позбавленої тиньку. Яскраво індивідуальним є вирішення кожного фасаду: вільний малюнок настільки складний, наскільки це дозволяє ситуація у конструктивному відношенні. Об'ємно-просторову композицію побудовано на врівноваженому зіставленні асиметричних мас, різних за об'ємами і конфігурацією. Так само різноманітними є форми вікон; одне з них, спеціально виконане на фабриці братів Вчеляків, за дорученням архітектора показували на будівельній виставці 1892 року.

Внутрішня структура будинку побудована навколо центральних гвинтових сходів, які ділять простір на репрезентативну та приватну частини. Другий поверх відведено під приватні апартаменти (рис. 1).

Рис. 1. Вілла "Юлієтка". План будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 706

Рис. 2. Вілла "Юлієтка". Фрагмент фасаду. Фотографія авторів

Рис. 3. Вілла "Юлієтка". Фасад будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 706

Влітку 1893 року члени Львівського Політехнічного товариства з цікавістю оглянули новозбудований особняк.

Вілла “Юліетка” є унікальною у стилі. В її архітектурі помітні готичні мотиви: щипцевий фронтон головного фасаду, стрільчасті вікна, декоративний контрфорс, цікава дерев’яна конструкція піддашся (стилево споруда перегукується ще з одним відомим твором Ю. Захарієвича – особняком-майстернею художника Я. Стики на вул. Листопадового Чину, 11, який запроектовано і споруджено у цей самий час) (рис. 2, 3).

Юліан Захарієвич зібрав в “Юліетці” свій архів та багату мистецьку колекцію, зокрема гуцульської кераміки. Після смерті Юліана Захарієвича у 1898 році власником будинку і колекції став його син Альфред.

Вілла має пам’яткоохоронний номер 646.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 2, спр. 706. “Справа про будівництво будинка по вул. Метрологічній, 14”.

2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 281.

3. Komar Z., Bohdanova J. Secesja we Lwowie. Kraków : Wysoki Zamek, 2014. – S. 30–34.

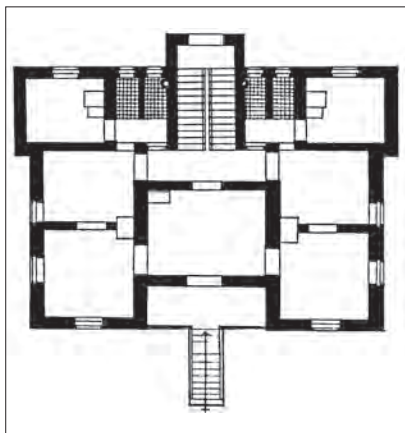
4. Бірюльов Ю. Захаревичі творці столичного Львова. – Львів : Центр Європи, 2010. – С. 104–106.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла “Марія” на вул. І. Нечуя-Левицького, 20 у Львові

Вілла родини Мадейських “Марія” на вул. Нечуя-Левицького, 20 стала одним з перших будинків, зведеним на Кастеліці (на ситуаційній схемі з архівної справи її позначено єдиним будинком на території цього кварталу). Будинок був запроектований у бюро І. Левинського в 1889 р. для Юзефи Мадейської з родини Янушевських. Проект затверджено 11 липня 1890 р. а у 1891 р. кам’яниця була готова до заселення. Розміри будівлі у плані 17,1×12,1 м (рис. 1). Симетрія планувального вирішення, а відтак і об’ємно-просторової композиції, свідчить, що вілла призначена для проживання (або для винаймання) кількох родин: на кожному поверсі передбачено по 2 санвузли, по 2 кухні, по 4 житлові кімнати і одна спільна велика кімната-салон з виходом на балкон. Рівноцінне помешкання було заплановано і у цокольному поверсі. Композиція фасаду повністю відображає внутрішню структуру будинку: спарені вузькі віконця відповідають місцям розташування санвузлів, центральний ризаліт головного фасаду, увінчаний шатровим завершенням, відповідає об’єму сходової клітки (рис. 2). Мальовничості архітектурного образу досягнуто завдяки поєднанню відкритої цегляної кладки і тинькованих поверхонь різної фактури, використанню дерев’яних різьблених деталей конструкції піддашся, огорожень лоджії і балконів, а також кольорових майолікових вставок.

Така архітектура викликає багатий спектр асоціацій. Стрімкі, напіввальмові дахи з великими звісами, покриті дахівкою, завершені кованими шпильми і прорізані вертикалями димарів, створюють динамічні, мальовничі силуети споруд, обриси яких нагадують карпатські хати. Подібність до зразків народного житла підсилюється широким використанням дерев’яних конструктивних елементів піддашся, луків, лоджій на тильному фасаді, які неоднозначно асоціюються з відкритими галереями гуцульських і лемківських хат.

*Рис. 1. Вілла "Марія".
План будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 1780*

*Рис. 2. Вілла "Марія".
Фасад будинку. Прорис С. Лінди.
ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 1780*

Рис. 3. Вілла "Марія". Вид з вул. І. Нечуя-Левицького. Фотографія авторів

Очевидно, що звернення до мотивів народної архітектури у забудові Кастелівки було не лише даниною моді, не лише пошуком нової естетики форми, але й адекватним вираженням специфічною мовою архітектури ідеї національної самовизначеності – однієї з найактуальніших суспільно-ідеологічних проблем Галичини кінця XIX ст. Слід зауважити, що особняки і вілли були найпридатнішою функціонально-типологічною групою споруд для сприйняття нових стильових новацій, і саме в їхній архітектурі вперше у Львові прослідковується звернення до форм національного зодчества (рис. 3).

На жаль, сьогодні дерев'яні лоджії частково засклено, деякі вікна замуровано, а майолікова дахівка не збереглася.

Вілла має пам'яткоохоронний номер 611.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 2, спр. 1780. “Справа про будівництво будинка по вул. Нечуя-Левицького, 20”.

2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 276.

Тетяна Казанцева, канд. арх., доцент,

Оксана Білінська, канд. арх., доцент

Вілла на вул. Лисенка, 34 у Львові

Двоповерхову віллу на вул. Лисенка, 34 (кол. Kurkowa, конс. № 670 4/4) збудувала у 1889–1890 рр. фірма Івана Левинського за проектом Яна Томаша Кудельського (Jan Tomasz Kudelski)¹ у стилі історизму з елементами народної архітектури. Віллу побудовано з відступом від червоної лінії у рядовій забудові вул. Лисенка, з лівого боку вілли – чиншова кам'яниця у стилі сецесії, із правого є наріжною, оточеною деревами та сходами, що проводять до вул. Малої.

Будівля має асиметричну композицію з наріжною вежею-ризалітом, завершеним стрімким шатровим дахом, на гребені якого встановлено декоративну металеву решітку зі шпильми. Вежу перекрито дахівкою фабрики Івана Левинського, на іншій частині будівлі встановлено сучасне покриття із гофрованого заліза, що не відповідає автентичному образу будівлі. Фасад тинькований, із рустами на першому поверсі та пілястрами, лаконічними неоренесансними обрамленнями вікон та порталів. Вікна та двері автентичні, дерев'яні, у стилістиці кінця XIX ст. Важливу роль у декоративному опорядженні вілли відіграють декоративні дерев'яні елементи: шпилі, кронштейни та горищні віконечка з різьбленими ажурними причілками. Окрім того, первісно головний фасад було оздоблено дерев'яною верандою-галереєю, про що свідчать збережені кронштейни та архівні креслення. Перед віллою збережено палісадник із сітчастою огорожею (рис. 1–3).

В інтер'єрі збереглася дерев'яна сходова клітка з фігурними балясинами та стовпчиками, дерев'яні двері до помешкань. В інтер'єрах помешкань збереглися печі з фігурними кахлями коричневого кольору фабрики Івана Левинського.

Будинок збудовано як віллу для Юзефа Кіршнера (Józef Kirschner)², натомість з початку XX ст. його використовували як

---

¹ ДАЛО ф. 2, оп. 1, спр. 7361 (за консультацією доцента кафедри нової та новітньої історії УКУ Ігоря Жука).

² ДАЛО ф. 2, оп. 1, спр. 7361.

чиншовий будинок. Зараз це багатоквартирний житловий будинок. У 1901–1916 рр. власником будинку був Ігнатій Крушинський (Ignacy Kruszyński)³, у 1935–1939 рр. – лікар Ксаверій Бутковський (Dr Ksawery Butkowski)⁴. На початку XX ст. будинок використовували для проживання трьох родин. У 1910 р. у будинку проживали⁵: 1. Cierpiałówna Marya, naucz. 2. Jankowski Bolesław, rusznikarz. 3. Hrehorowicz dr. Zbigniew, koncypisa prok. skarbu, od 21 września. Мешканці, 1913: 1. Csepny Wiktor, em. poborca podat. 2. Poman Ignacy, wlr. 3. Przestalski Józef, auskul. sąd.

*Рис. 1. Вілла
на вул. Лисенка, 34.
Малюнок Т. Казанцевої*

³ Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa. Rocznik 4. 1900. – Lwów : Fr. Reichman, 1900. – 302 s.; Kalendarz Ilustrowany “Słowa Polskiego” na Rok 1901. – Lwów, 1901; Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa, 1913. – Lwów, 1913.

⁴ Księga Adresowa Małopolski. –Lwów, 1935–1936.

⁵ Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa, 1913. – Lwów, 1913.

*Рис. 2. Фрагмент даху вілли
на вул. Лисенка, 34 (дерев'яне
віконечко та дахівка)*

*Рис. 3. Креслення фасаду вілли
на вул. Лисенка, 34*

Будівля є цінним елементом забудови вулиці Лисенка, будучи прикладом віллового будівництва фірми Івана Левинського, який надає вулиці особливості та мальовничості.

Бібліографічні джерела:

1. Архитектура Львова. Час і стилі XIII–XXI ст. / за ред. Ю. Бірюльова. – Львів : Центр Європи, 2008. – 720 с.; іл. – С. 358.
2. ДАЛО ф. 2, оп. 1, спр. 7361
3. Енциклопедія Львова. Т 4: Л-М / за ред. А. Козицького. – Львів: Літопис, 2012. – 816 с. – С. 117.
4. Kalendarz Ilustrowany “Słowa Polskiego” na Rok 1901. – Lwów, 1901.
5. Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa. Rocznik 4. 1900. – Lwów : Fr. Reichman, 1900. – 302 s.
6. Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa, 1913. – Lwów, 1913.
7. Księga Adresowa Małopolski. – Lwów, 1935–1936.

Олена Олешко, канд. арх., доцент,
Юліана Петровська, канд. арх., ст. викладач

Вілла на вул. Вишенського, 12 у Львові

Вулиця Івана Вишенського у Личаківському районі Львова пролягає від вулиці Солодової до Піскової. Між будинками № 12 та № 14 є сходи, які з'єднують її з вулицею Личаківською.

Віллу на вул. Вишенського за номером 12 звела у 1911–1912 рр. фірма Івана Левинського для українського адвоката Романа Ковшевича. Це пам'ятка архітектури місцевого значення (№ 227) (рис. 1). Будівля у стилі пізньої сецесії вирізняється поєднанням архітектурних форм з елементами народної орнаментики у декорі фасадів (рис. 2). Будинок цегляний, тинькований, двоповерховий

Рис. 1. Вілла на вул. Вишенського, 12.
Фотографія О. Олешко, 2019

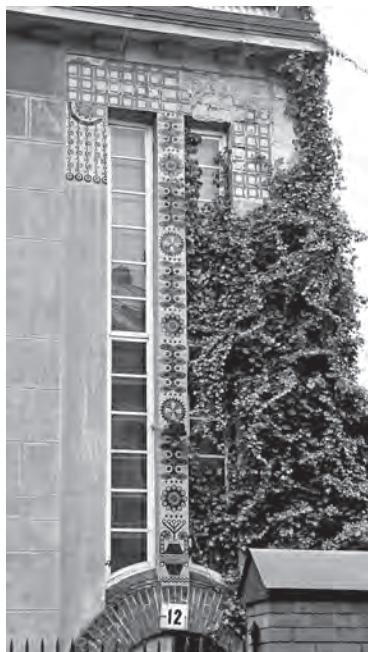

Рис. 2. Фрагмент декору сходової
клітки вілли І. Вишенського.
Фотографія О. Олешко, 2019

з цокольним поверхом, у плані наближений до прямокутника. Внутрішнє планування секційне, анфіладного типу. Стіни вілли гладкі, без ліпнини, цоколь викладено природним каменем. Будинок має високий чотирисхилий дах, завершений по центру світловим восьмигранним ліхтарем. Композицію вуличного фасаду формують два бічні ризаліти та сигнатурка над дахом. Вікна аркової та прямокутної форм. Над вікнами сходової клітки оздоблення виконано із керамічних глазурованих плиток, виготовлених на підприємстві Івана Левинського. Акцентами головного фасаду є балконна балюстрада між ризалітами та керамічне декоративне панно. Вілла розташована в глибині огороженої ділянки, замкненої огорожею з брамою і хвірткою з цегляних стовпів та фігурних ґрат.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла родини Бромільських на вул. Генерала Чупринки, 5 у Львові

В архітектурі особняків і вілл Кастелівки прослідковується процес гуманізації архітектури, пов'язаний із всебічним і уважним вивченням утилітарних та естетичних вимог. Вистрій кожного будинку є виключно індивідуальним, проте їх об'єднував спільний підхід до вирішення архітектурних завдань.

У забудові Кастелівки виразно прослідковуються два етапи найінтенсивнішої будівельної діяльності: 1889–1892 рр. і 1897 р. – поч. XX ст. Найшвидше І. Левинський та Ю. Захарієвич освоїли

*Рис. 1. Вілла родини Бромільських. Вигляд з вул. Генерала Чупринки.
Фотографія авторів*

*Рис. 2. Вілла родини Бромільських.
Вхідний вузол. Фотографія авторів*

*Рис. 3. Вілла родини Бромільських.
Фрагмент фасаду.
Фотографія авторів*

квартал між сучасними вулицями Генерала Чупринки, Кольберга, Котляревського, Нечуя-Левицького. Одним з будинків цього періоду була Г-подібна в плані вілла, розміщена на кутовій ділянці, за сучасною адресою вул. Генерала Чупринки, 5. У 1890 р. цю кам'яницю звала фірма І. Левинського для Яна Бромільського. Проектну пропозицію, яку виконав у цьому бюро Альфред Каменобродський, затверджено 8 вересня 1889 р. (рис. 1–3).

Як частину ансамблю вілли запроєктовано подібно до сусідніх особняків – як вільно розташований двоповерховий будинок з присадибною ділянкою. Його північний фасад, орієнтований на вул. Генерала Чупринки, має активний ризаліт із високим причілком. З лівого боку – вхідний вузол, оформлений у вигляді високого ганку із дашком, який підтримує з одного кута колона. Протилежний фасад з боку саду – теж поцентру має ризаліт, який нівелюється активно виступаючим правим об'ємом. Західний фасад на рівні першого поверху має балкон, оздоблений балюстрадаю. Площину фасадної

стіни усього будинку на рівні першого поверху оздоблено рустом. У інтер'єрі збереглася дерев'яна сходові клітка.

Архітектура Кастелівки стала особливою сторінкою розвитку Львова: новаторською була її містобудівна структура, оригінальними – стильові вирішення, які ґрунтувалися на формах народного зодчества. Розвиток львівської архітектури не лише органічно вписувався у загальноєвропейський процес, але й у деяких аспектах був в авангарді архітектурних пошуків.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 2, спр. 2521 “Справа про будівництво будинка по вул. Пушкіна, 5”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – 276–277.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла К. Скварчинської на вул. Генерала Чупринки, 11 у Львові

Дві вілли з мальовничими кутовими вежечками – на вул. Генерала Чупринки, 11 та 21 – фланкують краї кварталу забудови в межах вулиць І. Богуна та перехрестя вулиць І. Котляревського і Київської.

Проект особняка за № 11 для Казимири Скварчинської у 1889 р. виконав Ю. Захарієвич. У 1890 р. фірма І. Левинського завершила будівництво вілли (рис. 1).

*Рис. 1. Вілла
К. Скварчинської.
Архівна фотографія
1894 р. Джерело:
Бірюльов Ю.
Захаревичі – творці
столичного
Львова. – Львів:
Центр Європи,
2010. – С. 100*

*Рис. 2. Вілла К. Скварчинської. Вигляд з вул. Генерала Чупринки.
Фотографія авторів*

*Рис. 3. Вілла К. Скварчинської. Вигляд з вул. І. Богуна.
Фотографія авторів*

Спочатку кам'яниця К. Скварчинської мала стрімкіший дах і вищу вежу із флюгером, що були вкриті керамічною дахівкою. Численні дерев'яні деталі, нав'язані народним зодчеством, було застосовано в оздобленні ганку та веранди-галереї, а також конструкціях даху. Стіни покривали фризи з майолікових плиток, частина з яких збереглася.

1901–1902 рр. та 1904–1905 рр. позначилися на історії кам'яниці значними розбудовами. Вони перетворили віллу на багатоквартирний будинок. Сьогодні тут розміщено офіси банківської установи (рис. 2, 3).

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО). Ф. 2, оп. 2, спр. 2528.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 276–277.
3. Бірюльов Ю. Захаревичі – творці столичного Львова. – Львів : Центр Європи, 2010. – С. 100–101.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла П. З. Дзівінського на вул. Генерала Чупринки, 21 у Львові

Проект будинку за адресою вул. Генерала Чупринки, 21 архітекторів Ю. Захарієвича, І. Левинського та М. Ковальчука у 1894 році для ректора Політехнічної школи (1893–1894 навчального року) математика Пляцида Заслава Дзівінського втілила в життя фірма І. Левинського. Після Першої світової війни вілла належала купцю Шуліму Валлаху, а в 1920–1930-х роках – відомому піаністу Леопольду Мюнцеру, який під час Другої світової війни загинув у Янівському гетто. Знаменитий піаніст грав у сумнозвісному табірному оркестрі “танго смерті” під час страт в’язнів. Ніхто з оркестрантів не дожив до кінця війни. Від 1932 року у віллі проживала родина Олени Шепарович та Володимира Кузьмовича – громадського діяча, педагога, журналіста, редактора видання Українського католицького союзу, газети “Мета”, посла польського сейму. У післявоєнні роки цей особняк відомий як будинок Миколи Островерхова – нині будівля належить Науковому товариству імені Тараса Шевченка (рис. 1).

Віллу збудовано як окремо розташований будинок на кутовій ділянці, серед саду і квітників. Загальний об’єм будівлі завершено на куті мальовничою шестигранною вежечкою. Фасади, оформлені нетинькованою цеглою, оздоблено тинькованими архітектурними деталями й елементами. Дещо несподіваними є аркові скульптурні завершення прямокутних вікон – мотив, запозичений з архітектури німецького ренесансу. Фасад щедро оздоблено керамічними вставками: геометричного орнаменту на підвіконних парапетах і рослинного орнаменту на фризі восьмигранного еркера (рис. 2).

Стиль забудови Кастелівки за своєю суттю є еклектичним. Немає єдиного джерела для наслідування чи переосмислення архітектурних форм. На фасадах деяких особняків дивовижно і мальовничо переплітаються мотиви народної німецької, польської, української архітектури, а також елементи архітектури готики, ренесансу і бароко.

Вілла має пам’яткоохоронний номер 1013.

*Рис. 1. Вілла П. З. Дзівінського.
Вигляд з перехрестя вулиць Генерала
Чупринки, Київської та І. Котляревського.
Фотографія авторів*

*Рис. 2. Вілла
П. З. Дзівінського.
Фрагмент фасаду.
Фотографія авторів*

Бібліографічні джерела:

1. Котлобулатова І. Вулиця Генерала Чупринки // Галицька Брама. – Львів : Центр Європи, 2007. – № 3–4. – С. 35.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 276–280.

Світлана Лінда, доктор арх., професор,
Юлія Богданова, ст. викладач

Вілла М. Ковальчука на вул. Генерала Чупринки, 33 у Львові

У 1897 р. М. Ковальчук, працівник фірми І. Левинського, спроектував будинок на вул. Генерала Чупринки, 33. Це доволі великий особняк з розмірами 18,35×14,9 м. Такі розміри проєктованої будівлі дали змогу передбачити вузький тамбур-коридор, який веде до просторого холу зі сходовою кліткою. Анфілада парадних кімнат розгорнулася у приміщеннях вздовж вул. Генерала Чупринки. Її замикає кабінет із традиційним кутовим еркером (чотиригранним на першому поверсі і восьмигранним на другому). Санвузли, кухня, приміщення для прислуги розташовано з тильного боку будинку (рис. 1, 2).

Композицію фасаду підпорядковано планувальній структурі і вирішено за новим принципом синтезу мотивів народної і класичної

Рис. 1. Вілла М. Ковальчука.
Вигляд з боку вул. Генерала Чупринки.
Фотографія авторів

Рис. 2. Вілла М. Ковальчука.
Вигляд з боку вул. І. Левинського.
Фотографія авторів

архітектури. Тут переплелися необарокові мотиви в оздобленні вікон першого і другого поверхів, неоренесансові – в оздобленні вікон еркера, проте на рівні даху – знову елементи, запозичені з народної архітектури: різьблені вітряники, балконні стійки, огороження балкону. Силует фасадів акцентовано кутовою вежечкою зі шпилем. В опорядженні використано нетиньковану поліхромну цеглу, різьблені кронштейни дашків.

Зводила будівлю фірма І. Левинського, а у 1900–1901 рр. добудовано господарські приміщення в глибині ділянки.

Отже, останнє десятиліття ХІХ ст. було часом емпіричних шукань національної своєрідності в архітектурі, яке супроводжувалося появою таких не схожих між собою будівель.

Бібліографічні джерела:

1. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Ф. 2, оп. 2, спр. 2550. “Справа про будівництво будинка по вул. Пушкіна, 33”.
2. Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції у розвитку архітектури львівського історизму // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 2. – С. 278.

Палацовий ансамбль Семенських-Левицьких на вул. Пекарській, 19 у Львові

Старий маєток був на цій ділянці ще на початку XIX ст. Його план зображено на картах Львова 1820 р. та 1849 р. (рис. 1). У 1872 архітектор А. Вагнер, 1884–1895 рр. архітектори І. Левинський та Я. Кудельський перебудували його на палац у стилі французького бароко. Відомо, що у 1892 р. за проектом І. Левинського збудовано огорожу від вул. Пекарської (рис. 2), а металеві ліхтарі офіцин господарі придбали на львівській промисловій виставці 1893 р. у слюсарської фірми Яна Дашека [1]. Декорував фасади та інтер'єри скульптор П. В. Гарасимович.

За свідченням нащадка власника палацу В. Семенського (Нідерланди-Канада), у 1930-х рр. граф Станіслав Семенський-Левицький, що мешкав у офічині на вул. Різьбярській, здав в оренду парадний корпус і стайні Українській шкільній раді. Тут була Українська гімназія аж до початку Другої світової війни. Після війни тут була школа № 36, а згодом – № 102.

До складу ансамблю входять парадний корпус, дві офічини (одна з яких –колишня стайня), огорожа (рис. 3). Його особливістю є одночасна симетричність фасадів згаданих споруд як стосовно основної композиційної осі ансамблю так і стосовно власної композиційної осі.

Основна композиційна вісь ансамблю утворена парадним корпусом, клумбою перед ним, парадною брамою огорожі та підтримана симетрично розміщеними офічинами. Парадний корпус та офічини формують курдонер.

Парадний фасад ансамблю з необароковою огорожею між торцевими фасадами офіцин перевершує за складністю застосованих форм та пишністю декору парадний корпус.

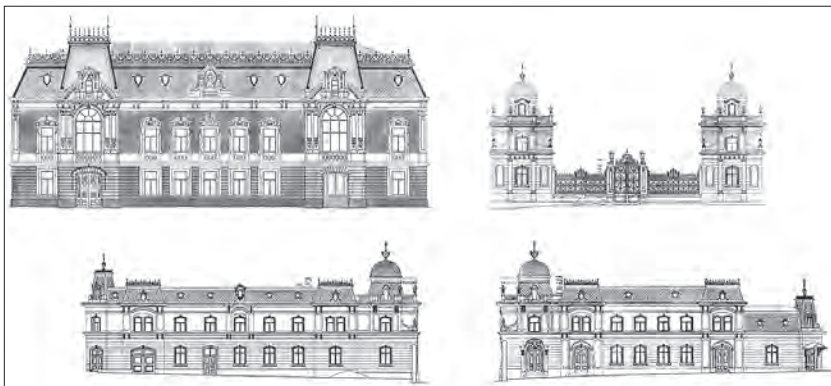
Об'ємно-просторове вирішення всіх споруд ансамблю сформовано з використанням ризалітів, різновисоких необарокових дахів із залами, а торцевих об'ємів офіцин від вул. Пекарської – ще й бань.

Найпишніше декорований ліпниною та художнім металом парадний корпус. У декоруванні фасадів усіх споруд ансамблю архітектори застосували однакові підходи: 1) найбільше декоровано верхні яруси та дахи; 2) на перших ярусах використано стрічковий руст, профільовані обрамлення вікон; на других ярусах – гладко потинькована стіна, профільовані обрамлення вікон та карнизи, пари кронштейнів, у парадному корпусі – також подвійні пілястри, сандрики з мушлями, акантовим листям, картушами, у фасадах офіцин огорожі – барокові волюти, аттик з вазами; на дахах – ажурні металеві огорожі, люкарни, шпилі-вази.

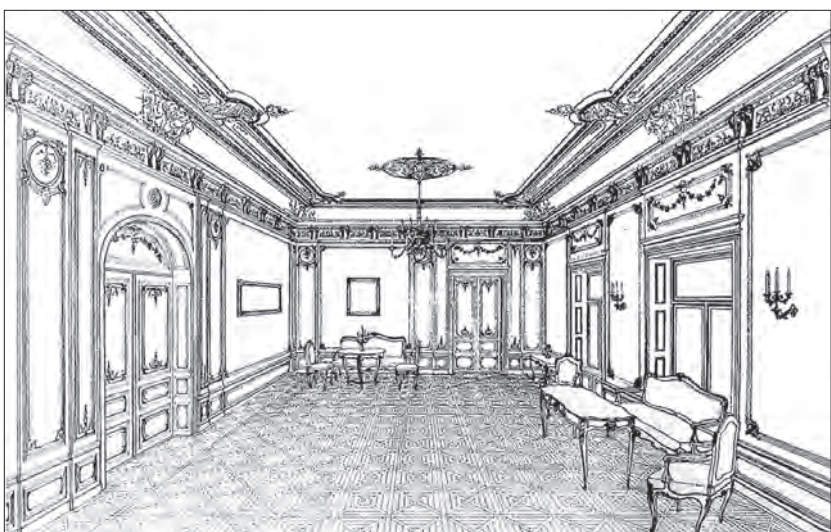
В інтер'єрі парадного корпусу збереглися профільовані дзеркала із ліпниною, розетки стелі (рис. 3), металева огорожа сходів, декоративна плитка підлоги; в інтер'єрах офіцин – чавунні колони кінця XIX ст. та поч. XX ст., сходи з дерев'яними баласинами.

Рис. 1. План
палацового ансамблю
на карті Львова
1849 р. ЦДІА. Ф. 186,
оп. 8, спр. 629

Рис. 2. Фасади парадного корпусу, східної та західної офіцин, огорожі палацового ансамблю. Креслення автора, 1998

*Рис. 3. Інтер'єр зали другого поверху парадного корпусу.
Креслення автора, 1998*

Бібліографічне джерело:

1. Базилевич В. В. Художній метал у формуванні архітектури палаців XVIII–XIX ст. м. Львова: дис... канд. арх.: 18.00.01 / Національний університет “Львівська політехніка”. – Львів, 2007. – 285 с.

Тетяна Клименюк, канд. арх., доцент,
Юліана Петровська, канд. арх., ст. викладач

Будинки Івана Левинського на вулиці Костя Левицького у Львові

Вулиця Костя Левицького у Личаківському районі Львова простягається від вулиці Івана Франка на південний схід до вулиці Погулянка. Привертають увагу два будинки-близнюки за номерами 14 та 16 – пам'ятки архітектури місцевого значення (№ 173, 990), розташовані на ділянці з легким поворотом недалеко до відгалуження вулиці Семена Палія. Це зблокований житловий будинок, що складається зі двох кам'яниць, які збудувала у 1907 р. фірма Івана Левинського у стилі орнаментальної сецесії на замовлення братів Юзефа та Александера Ельстерів.

У будинку № 14 за часів СРСР був Обласний будинок санітарної просвіти, за № 16 за польських часів була годинникова майстерня Крука, нині – Обласний центр здоров'я Міністерства охорони здоров'я.

Будинки – чотириповерхові із мансардними приміщеннями і спільним внутрішнім подвір'ям – були перекриті черепицею (не зберіглася). Фасад будинку – складна 15-осьова композиція із трьома розкріповками, які завершуються щипцями. На розкріповках розміщено балкони; двері балконів 4-го поверху підковоподібної форми, оточені рельєфом стилізованого рослинного орнаменту, що ефектно завершує вертикальну композицію. Ще один ряд балконів розміщено по осі симетрії будинку № 14. Симетрію кожної частини будинків 14 і 16 підкреслено аттиками, розміщеними над карнизом споруди, та декорованими рельєфом стилізованого рослинного орнаменту. Дисиметрію (між розкріповками в будинку № 14 є 7 вікон, а в будинку № 16 – 5) двох частин будинку зрівноважує легкий поворот ділянки; в цьому місці кут будинку акцентує центральна розкріповка.

Для фасадів будинків використано декор, характерний для ранньої сецесії Львова. Структура фасаду полегшується догори завдяки розміру і характеру рустів та вікон (рис. 1).

До будинків можемо потрапити через однакові, добре збережені автентичні портали; двері металеві із заскленням, з накладним кованим декором листя та вінків.

Перший цокольний поверх будинків прорізає ряд вітринних вікон, оздоблює дощатий руст, оброблений під рваний камінь. На верхніх поверхах характер рустування змінюється на гладкий дощатий руст.

Огородження балконів 2-го поверху утворює композиція з бетонних стовпчиків, перевитих рельєфом драперії та оздоблених стилізованим рослинним орнаментом.

До композиції огороження балконів 3-го поверху додано металеві поручні, підтримувані кованими чавунними елементами, та рельєф стилізованого рослинного орнаменту, розміщений над балконною плитою, який оперізує балкон. Балкони 2-го та 3-го поверхів підтримують бетонні кронштейни, декоровані рельєфом, натомість балкони 4-го поверху підтримують легкі спарені чавунні кронштейни, а огороження цих балконів вже повністю виконано із чавуну із накладними кованими елементами, стилізованими під листя. У 2017 було завершено капітальний ремонт і реставрацію балконів у будинку № 16.

Рис. 1. Вулиця Костя Левицького, 14–16. Фотографія Т. Клименюк, 2019

Найбагатше оздоблення вікон 3-го поверху; над вікнами – прямокутні мандрики, заповнені рельєфним стилізованим рослинним орнаментом; верхню частину облямування вікон муфтировано призматичними блоками; з ними перегукується і підвіконний геометричний декор. Підвіконні тафлі 4-го поверху по центру оздоблено рельєфними картушами, з боків від яких розташовано керамічні глазуровані плитки виробництва фабрики Івана Левинського. Такі плитки ми бачимо і під вікнами 2-го поверху.

Фриз будинку оздоблює рельєф рослинного орнаменту, його перерізають стилізовані тригліфи, які фістонами спускаються по простінкам між вікнами. Їх композицію збагачують розетки і маскарони.

Фасад будинків Ельстерів створює цілісну довершену сецесійну композицію.

Інтер'єр продовжує композицію фасадів, все його опорядження створює цілісне враження. Вестибюль освітлює світлик над металевими дверями. Верхню частину стіни під'їзду декорують таблиці з вушками, виконані з сірого мармуру, в оточенні ліпнини – лаврових гілок. Панелі нижньої частини стіни виконано з чорного каменю, на одній, з лівого боку, можемо прочитати сигнатуру: “B. Królik. Lwów” – це виробник розмістив знак гравіюванням про те, що ці елементи створено у Львові на мармуровій фабриці Б. Круліка¹.

Підлогу вимощено бетонною плиткою з мозаїчним орнаментом фірми Івана Левинського (рис. 2). Софіт, виконаний як зімкнуте склепіння півкруглої форми, по боках оздоблений декоративними смугами, притаманними стилю сецесії. Двері до сходової клітки автентичні, дерев'яні, зі заскленням у гнутій обв'язці, що характерно для стилю сецесії. Двері до квартир схожі за формою на світлик для освітлення коридору помешкання, а овальні вікна, що виходять на сходову клітку, освітлювали другим світлом (із сходової клітки) приміщення санвузлів господарів.

Сходи кам'яні, огорожені металевими гнутими ґратами із накладними кованими листочками, поручні дерев'яні. Сходову клітку

---

¹ Borodin, Iwanna Honak: Lwów po polsku. Imie domu oraz inne napisy. – Lwów, 2012.

освітлюють дерев'яні вікна із імітацією вітражу (автентичний розпис по склу зберігся у верхніх шибках вікна на 4-му поверсі).

Сходові майданчики вимощено бетонною мозаїчною плиткою. Центральні сходи провадять до верхніх поверхів та у внутрішній двір, який є спільним для обох будинків.

Парадний під'їзд використовували господарі квартир, а прислуга до своїх кімнат могла потрапити через так звані “чорні” сходи – це сходові клітки, що розташовані у внутрішньому дворі будинків (рис. 3).

“Чорні” сходи провадили до підвалу будівлі, до приміщень прислуги, на мансарду та на горище.

Планування помешкань не було зручним: житлові кімнати були великими, просторими, проте прохідними. Санвузли для господарів були у помешканні, а прислуга мала користуватися туалетами, розташованими на “чорній” сходовій клітці (по одному на кожному поверсі).

Рис. 2. Мощення підлоги під'їзду будинку № 14 на вул. Костя Левицького мозаїчною плиткою. Фотографія Т. Клименюк, 2019

Рис. 3. Під'їзд будинку № 14 на вул. Костя Левицького. Фотографія Т. Клименюк, 2019

Зі своїх кімнат господарі могли вийти на балкони у внутрішньому дворі, на іншу частину балкона можна було потрапити з “чорних” сходів. Ці частини балконів з’єднував балконний місток – він не дотикався будинку, зрізав кут, висів у повітрі, з’єднуючи дві частини балкону складної форми.

Огородження та поручні балконів – чавунні, із високими декоративними кованими кронштейнами на кутах для підвісних вазонів.

Двері на “чорній” сходовій клітці були дерев’яні, до декількох помешкань ще збереглися автентичні, з гнутою обв’язкою, проте скромнішою, ніж на центральній сходовій клітці. Дверні ручки мідні, видовженої оливкоподібної форми. Кути дверних прорізів заокруглено і декоровано глазурованою плиткою світло-зеленого та бежевого кольорів (зберіглася в квартирі № 5, але замальована олійною фарбою).

Мансарду використовували як пральню, а загальне горище – для сушіння білизни. Горище вимощено бетонною мозаїчною плиткою килимкового орнаменту. Було влаштовано дерев’яні короби для збирання дощової води, розміщені під певним кутом, яка згодом стікала у дощоприймачі.

Тетяна Казанцева, канд. арх., доцент,
Оксана Білінська, канд. арх., доцент

Будинок на вул. Дорошенка, 29 у Львові

Триповерховий житловий будинок на вул. Дорошенка, 29 збудовано фірмою Івана Левинського для Зигмунта Райнгольда (*Zygmunt Reinhold*) на місці триповерхового класицистичного будинку з 1826 р., зведеного за проектом архітектора Юзефа Землера (*Józef Zemler*). Про давнє походження цього будинку свідчать його монументальні розміри (9 вікон) та симетрична композиція з акцентованою головною віссю. Будинок є складовою рядової забудови непарної сторони вулиці Дорошенка між чотириповерховою кам'яницею № 27 початку ХХ ст. та триповерховою кам'яницею № 31 кінця ХІХ ст. (рис. 1).

Дев'ятивіконний фасад будинку почленовано двома бічними ризалітами, що загалом характерно для кам'яниць у стилі історизму. Площину першого поверху тиньковано, декоровано дощатим рустом. Прясло стіни 1–3-го поверхів обличковано жовтою цеглою відповідно до тенденції романтичного напрямку історизму у Львові. Вікна мають тиньковані профільовані обрамлення із неоренесансними і необароковими елементами, тиньковане також завершення будівлі з горищними віконечками. Композицію головного фасаду урізноманітнюють балкони: три на 2-му поверсі та один на головній осі 2-го поверху. Балкони 2-го поверху мають монументальне кам'яне огороження, а на 3-му поверсі балкон обмежений кованою решіткою. Усі кронштейни балконів кам'яні із ліпниною. Розташована по центральній осі монументальна брама проїзду кована, дводільна, у верхній частині – коване вікно, в яке, вочевидь, було вмонтовано рекламу та адресу будівлі.

Брама провадить до широкого проїзду, оздобленого необароковою ліпниною з рокайлями, розетами та кронштейнами із гірляндами (рис. 2). Стеля проїзду дерев'яна, заштита очеретом, по якому вже виконано декор, як свідчить саморозкриття. Підлогу подвір'я вимощено вохристими плитками-бруківками фірми “Barta&Tichy”, про що свідчить клеймо з тильного боку плитки. Іван Левинський був постачальником виробів цієї фабрики до Львова.

*Рис. 1. Фрагмент
фасаду будинку
на вул. Дорошенка, 29*

*Рис. 2. Фрагмент
кованої брами будинку
на вул. Дорошенка, 29*

*Рис. 3. Клеймо фабрики
Івана Левинського на дверцятах
печі. Будинок на вул. Дорошенка, 29*

У великому подвір'ї влаштовано офіщини з балконами-галереями, реконструйовані за проектом Філемона Левицького. Окрасою подвір'я є металеві гвинтові триповерхові сходи, якими можна зійти з галерей донизу. Така відкрита металева конструкція відповідала тенденціям часу, демонструючи можливості металу, будучи одночасно функціонально доцільною (як сходи для прислуги) та декоративною.

До головної сходової клітки проводять дерев'яні двері з проїзду. Сходова клітка кам'яна з кованою огорожею з рослинним орнаментом. Вікна сходової клітки декоровано травленими вітражами зі стилізованими зображеннями нарцисів та сецесійним лінійним орнаментом. Підлогу сходових майданчиків вимощено мозаїчними керамічними плитками із геометричним орнаментом у біло-синій колористиці. В інтер'єрах помешкань збереглися печі з поліхромними орнаментованими кахлями, виготовленими на фабриці Івана Левинського (рис. 3).

Будинок є прикладом вдалої реконструкції давньої кам'яниці, реалізованою фірмою Івана Левинського відповідно до нових конструктивних, естетичних та функціональних вимог.

Бібліографічні джерела:

1. Бойко О. Вул. Дорошенка, 29 – житловий будинок. <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/doroshenka-29/>
2. Жук І. Львів Левинського: Місто і будівничий. – К. : Грані, 2010. – 184 с.

Ігор Копиляк, ст. викладач,
Юліана Петровська, канд. арх., ст. викладач

Будинок Леона Штаубера на вул. Богомольця, 6 у Львові

Прибуткову кам'яницю підприємця Леона Штаубера збудовано у 1905–1906 рр. за проектом, розробленим у бюро Івана Левинського, зокрема автором головного фасаду був архітектор Тадеуш Обмінський, а розрахунок конструкцій виконав архітектор Казимир Теодорович. Окрім проектування, фірма Івана Левинського взяла участь у будівництві цього об'єкта (рис. 1).

Будинок триповерховий, із підвалами та невеликою мансардою з боку подвір'я. Мурований з цегли, потинькований. Підвальні перекриття – склепіння системи “Кляйна”, міжповерхові – на металевих двотаврових балках. Конструкція даху дерев'яна. Покрівля бляшана,

*Рис. 1. Будинок Леона Штаубера на вул. вул. Богомольця, 6,
загальний вигляд. Фотографія І. Копиляка, 2019*

пофарбована у темно-червоний колір. У вікнах сходової клітки – вітражі; внутрішні двері та вікна мають латунну фурнітуру; раніше у сінях також були латунні поручні.

Композиційна схема фасаду більш характерна для історизму: чітка симетрія, членування фасаду стилізованим великим ордером із п'єдесталом, пілястрами та антаблементом. Тут поєдналися як прекрасні сецесійні деталі, так і запозичення з найрізноманітніших історичних стилів.

У цьому проекті делікатний смак Тадеуша Обмінського зіткнувся з бажанням інвестора, якому волилося більш декоративного оформлення дому. Тому тут з'явилася велика кількість декоративної ліпнини, яка покриває майже всю площину фасаду будівлі. У вирішенні скульптурних композицій проявилися однаково як характерна для епохи любов до рослин і квітів, так і живий зв'язок з історією старих стилів – від маньєризму і бароко до класицизму.

Чуттєве розуміння скульптурної форми дозволило автору із композиції стебел і польових квітів зробити справжній витвір

Рис. 2. Будинок Леона Штаубера на вул. Богомольця, 6, фрагменти фасаду. Фотографія І. Копиляка, 2019

мистецтва. Балюстрада мурованих балконів – у вигляді стилізованого листя та квітів кульбаби. Вхідну браму прикрашено зображеннями квітів; нагорі – обрамленням зі стилізованого листя лавра, а по боках – натуралістичними гілками квітучого куща. Багата ліпнина, еклектичні маскарони, орнаменти, опрацьовані в естетиці сецесії – дали в сумі небувалий художній ефект (рис. 2).

Велику роль в творенні простору сходової клітки відіграє вітраж, виконаний за ескізом Т. Обмінського, у ніжній акварельній гамі, де зображено весняні нарциси в оточенні стилізованого орнаменту.

Від 2004 року частину будинку займає “Центр міської історії Центрально-Східної Європи”. Тут розташовано офіси, житло для дослідників.

Цей будинок у стилі орнаментальної сецесії – один із кращих зразків цього стилю у Львові, пам’ятка архітектури (охоронний № 6 – М).

Бібліографічні джерела:

1. Komar Z., Bohdanova J. Secesja we Lwowie. – Krakow : Wysoki Zamek, 2014. – 248 s.
2. Вул. академіка Богомольця, 06 – центр міської історії. Центр міської історії Центрально-Східної Європи: веб-сайт. URL: https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/?ci_objectid=8 (дата звернення 12.05.2019).
3. ДАЛО, ф. 2, оп. 1, спр. 126.

Ігор Копиляк, ст. викладач,
Юліана Петровська, канд. арх., ст. викладач

Кам'яниця Строменгера на площі Генерала Григоренка, 4 у Львові

Велика кам'яниця на площі Генерала Григоренка, що належала інженеру Яну Строменгеру, являє собою об'єм в еклектичних формах з використанням багатих сецесійних мотивів.

Проектування та будівництво будинку велося силами фірми Івана Левинського у 1906–1907 рр. Тадеуш Обмінський вміло поєднав тут характерні для архітектури історизму прийоми, такі як високі ризаліти, що акцентують осі фасаду (колись накриті куполами), із новими мотивами. Форма віконних отворів, їхня обрамлень, рослинні мотиви декоративної ліпнини, металеві грати балконів і сіней, втрачена металева решітка головної брами – були еталонами сецесії. Через те об'єкт вважають одним із найкращих прикладів архітектури сецесії Львова (рис. 1).

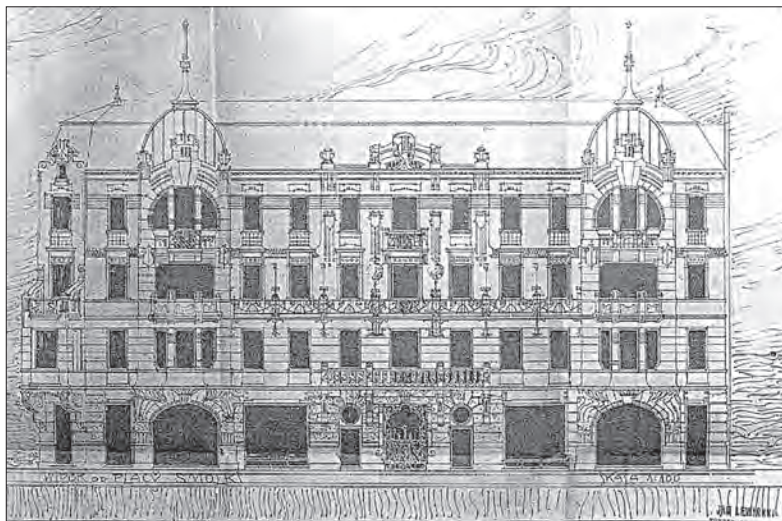

Рис. 1. Фасад будинку Я. Строменгера на пл. Ген. Григоренка, 4.
Джерело: Фотографія: Жук. І. Львів місто і будівничий Левинський:
альбом. – Київ: Граніт-Т, 2010. – С. 69

*Рис. 2. Деталі фасаду будинку Я. Стромєнгера на пл. Ген. Григорєнка, 4.
Фотографія І. Копиляка, 2019*

На цій ділянці з 1885 року стояли казарми поліції, які було перенесено, а стара будівля зазнала ґрунтовної перебудови і пристосовування для нових функцій. Знесено флігель, що знаходився в тильній частині ділянки і, таким чином, змінено вигляд двору. Змінено вигляд двох сходових кліток, одна з яких отримала ефектну овальну форму. Запроектовано додаткові сходові клітки у флігелях та ванні кімнати. Незважаючи на ці зміни, кам'яниця зберегла уклад, наближений до типового для ХІХ століття. Про це чітко свідчать галереї, що знаходяться на вищих поверхах заднього фасаду й офіцин (рис. 2).

Найбільше зміни торкнулися зовнішнього опорядження будівлі. Головний фасад з боку площі Григорєнка (колишня площа Смольки) отримав декоративну металеву браму на проїзді, акцентованому рустуванням і балконом із декоративною бетонною балюстрадою. Також його акцентовано двома ризалітами зі змінними великими отворами і характерними заокругленими вікнами на найвищому поверсі. Важливим елементом декорації фасадів будівлі були

керамічні панно, розміщені між вікнами другого і третього поверхів. Скрайніше вирішений бічний фасад з боку вулиці Модеста Менцинського (колишня вулиця Колонтая). Тут уже не спостерігаємо стрімких ризалітів-еркерів, проте його оживляють вишукані металеві огорожі балконів.

Характерним для всіх об'єктів Тадеуша Обмінського того часу стало поєднання сецесійних біоморфних елементів із геометризованими мотивами аттиків або обрамлення вікон.

Після закінчення будівництва на першому поверсі одразу відкрито Торговий дім Строменгера, а вищі поверхи займали квартири. Не тільки сучасність і високий стандарт будівлі, але також престижна локалізація при майдані, що був частиною урядової ділянки, забезпечувала її власнику неймовірну популярність.

Бібліографічні джерела:

1. Komar Z., Bohdanova J. Secesja we Lwowie. – Krakow : Wysoki Zamek, 2014. – 248 s.

2. Архітектура Львова: Час і стилі. XIII–XXI ст. / Бевз М. В. та ін.; за ред. Ю. О. Бірюльова. – Львів : Центр Європи, 2008. – 720 с.

3. Жук. І. Львів Левинського: місто і будівничий: альбом. – Київ : Граніт-Т, 2010. – 184 с.

Ігор Копиляк, ст. викладач,
Юліана Петровська, канд. арх., ст. викладач

Будівля Українського академічного дому у Львові

Там, де збігаються вулиці Драгоманова та Коцюбинського, на мальовничій височині, утвореній трьома пагорбами (гори Каліча, Пелчинська та Вроновських), стоїть будівля Українського академічного дому за адресою: вул. Коцюбинського, 21 (колишня вул. Супінського, 17).

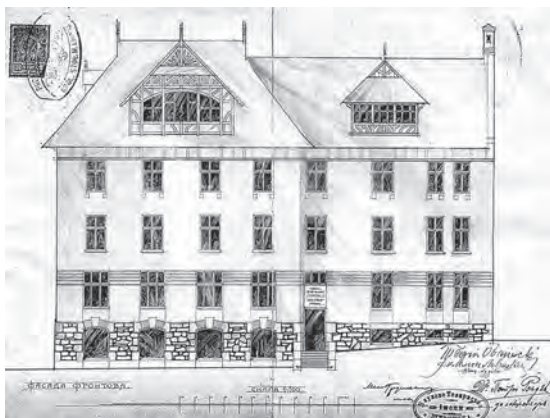
Одним з ініціаторів будівництва Академічного дому, в якому могли мешкати до 62 студентів-академіків, став голова НТШ професор Михайло Грушевський, який у 1903 році заснував “Фонд українського академічного дому” – основне джерело фінансування будівництва. Вагомий внесок зробили меценати із Наддніпрянщини: Є. Чикаленко, даруючи понад 63 000 кор., В. Самиренко, який пожертвував 8610 кор., М. Аркас – 1265 кор., М. Грушевський – 500 кор., НТШ – 1500 кор. Галицький сейм надав 15 400 кор. Решта – дрібніші внески. Галичани зложили 2500 кор., – писав Календар Товариства “Просвіта”.

Наприкінці 1903 року за 45 918 кор. куплено ділянку для будівництва. У квітні 1904 р. створено Комісію зі спорудження Академічного дому, до складу якої увійшли І. Левинський, І. Макух, І. Франко, М. Грушевський та інші.

Навесні 1904 фірма І. Левинського розпочала будівництво за проектом Т. Обмінського і Ф. Левицького. Будинок споруджено в стилі “українського модерну”, із характерними стрімкими дахами, дерев’яними кронштейнами, керамічними фризом та елементами оздоблення фасадів (рис. 1, 2). Цікавим є той факт, що Академічний дім будували водночас із будівлею товариства “Дністер”, і за значно скромнішого бюджету тут теж вдалося застосувати подібні оздоби. У спогадах сучасників збереглися дані про напис “Дім Академічний” на одній зі стін будівлі, який подарував інституції Іван Левинський.

Навесні 1906 року будівлю передали у користування студентській молоді. Академічний дім, що став власністю Наукового товариства імені Т. Шевченка, був призначений для помешкання

студентів-академіків, які вчилися у львівських вищих школах. Майже всі відомі діячі української літератури, науки, політики, що походили з галицьких сіл та містечок, перейшли через цей гуртожиток. У 1907–1914 рр. тут містилися канцелярія НТШ, бібліотека, музей, працювали студентська читальня, кухня та пральня. На початку 1920-х років у Академічному домі відбувалися лекції таємного університету. За радянських часів, у 1950-ті рр., тут містився гуртожиток № 1 Львівського поліграфічного інституту, нині у цій будівлі міститься навчальний корпус № 2 Української академії друкарства із кафедрами факультету поліграфічного устаткування.

*Рис. 1. Будівля
Українського
академічного дому.
Фасад.*

Джерело: <http://bruchwiese.livejournal.com>

*Рис. 2. Будівля
Українського
академічного дому.
Загальний вигляд.*

*Джерело:
<http://www.kray.org.ua/2878/mandrivky/podorozh-mistsyami-stepana-banderi/>*

Бібліографічні джерела:

1. Мельник І. Вулиці Львова. – Харків : Фоліо, 2017. – 607 с.
2. Жук. І. Львів Левинського: місто і будівничий: альбом. – К. : Граніт-Т, 2010. – 184 с.
3. Komar Z., Bohdanova J. Secesja we Lwowie. – Krakow : Wysoki Zamek, 2014. – 248 s.
4. Патер А. Академічний дім, або осередок українського студентства. Фотографії старого Львова: веб-сайт. URL: <http://photo-lviv.in.ua/akademichnyj-dim-abo-oseredok-ukrajinskoho-studentstva/> (дата звернення 12.05.2019).

Церква Архістрати́га Михаїла у селі Підберезці Пустомитівського району Львівської області (1891–1910)

У селі Підберезці Пустомитівського району на Львівщині збережена діюча церква Архістрати́га Михаїла. Парафія належить до Пустомитівського благочиння Львівської єпархії Української православної церкви Київського патріархату.

Церкву Архістрати́га Михаїла збудувала у 1891–1910 рр. у так званому “неовізантійському” стилі архітектурно-будівельна фірма Івана Левинського. Інтер’єр церкви поліхромний, розписи львівського художника- монументаліста Модеста Сосенка (1875–1920), виконані у 1907–1910 рр.

Ескізів до стінопису не виявлено, але образно-естетична організація інтер’єру церкви належить саме йому, про що свідчить інскрипція на підпружній арці та архівні документи. Модест Сосенко активно співпрацював із фірмою Івана Левинського як стиліст-декоратор, іконописець, проєктант вітражів та іконостасів.

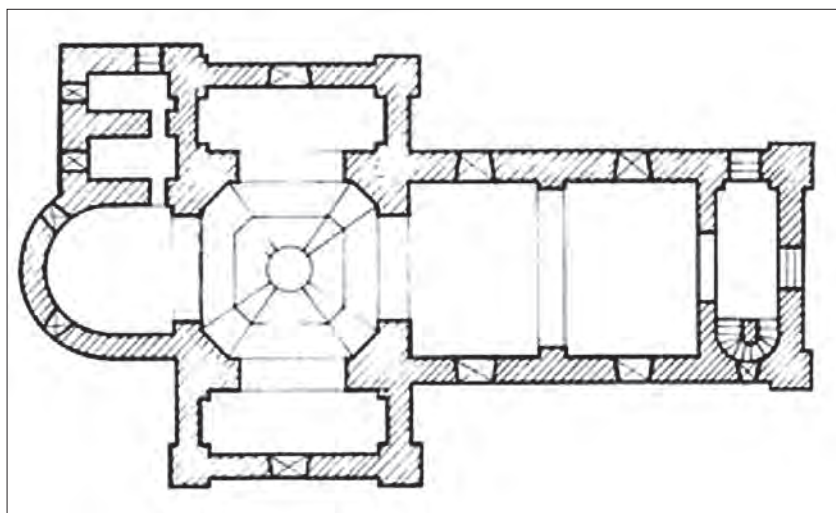
Церква Архистрати́га Михаїла – хрестово-купольна, в плані має латинський хрест, над середохрестям знаходиться восьмигранний барабан, увінчаний центральною банею, над якою – ліхтар із маківкою. Східна частина храму завершується заокругленою апсидою із півсферичним склепінням. Модест Сосенко гармонійно поєднав різні за формою, пропорціями та призначенням архітектурні деталі інтер’єру, створивши завершену композицію (рис. 1, 2).

Іконостас церкви однорядний, на тяблі якого поміщено десять дерев’яних різьблених поліхромних скульптур – постаті Св. Апостолів, які привезені в с. Підберезці на поч. XX ст. з Італії.

На півсферичному склепінні апсиди зображено рідкісний іконографічний сюжет “Новозавітна Трійця” (поліхромія з імітацією золотої мозаїчної смальти), на північній та південній стінах церкви розташовані розписи із зображенням “Ієрархія Ангелів”. Віконні отвори заповнені вітражами – “Христос і Самаритянка”, “Христос – Учитель”, які виконала у 1910 р. фірма С. Желінського у Кракові за проєктами М. Сосенка.

Рис. 1. Загальний вигляд церкви Архистратига Михаїла в селі Підберезці, (1891), яку збудувала архітектурно-будівельна фірма І. Левинського, фотографія А. Тирнич, 2014

Рис. 2. План Церкви Архистратига Михаїла в селі Підберезці, прорис А. Тирнич, 2014

Усі елементи церкви митець вдало підкреслює орнаментальними фризами, паттернами у поєднанні із статичними поставами Святих. Особливою філігранністю відзначаються композиції центрального купола та парусів склепінь. Складна орнаментальна канва, вишукана колористика та модерна стилізація фігуративних зображень надає цій пам'ятці сакральної архітектури першої чверті XX ст. унікального вигляду та новітнього трактування візантійських традицій (рис. 3–6).

Цей об'єкт є єдиним збереженим автентичним ансамблем храмового розпису видатного художника Модеста Сосенка. У минулому львівське духовенство й інтелігенція відвідували Підберезці, щоб помилуватись цими дивовижними стінописами, які є виявом гармонії та взаємозв'язку об'ємно-просторового задуму архітектора та мистецького декорування в стилістиці української сецесії.

*Рис. 3. Фрагмент стінопису інтер'єру церкви
Архистратига Михаїла в с. Підберезці, виконані М. Сосенко, 1907–1910,
фотографія А. Турпич, 2014*

Рис. 4. Вітраж “Христос і Самаритянка”, 1910. Північна стіна апсиди

Рис. 5. Вітраж “Христос-учитель”, 1910. Південа стіна апсиди

Рис. 6. Фрагмент поліхромії
“Новозавітна трійця”, 1907,
склепіння апсиди

У селі Підберезці фірма Івана Левинського, окрім церкви, звела місцевий будинок “Просвіти” (рис. 7).

Рис. 7. Будівля “Просвіти” в селі Підберезці, яку збудовала у 1905–1907 архітектурно-будівельна фірма І. Левинського, фотографія А. Турнич, 2016

Керамічна фабрика Івана Левинського на вул. Чупринки, 58А. Детальний архітектурний та функціональний розвиток підприємства у 1885–1919 рр. (Частина 1: 1885–1895 роки)

1885 рік. На земельній ділянці (Реальність № 8, Конскрипційний № 98 ¼) площею 55 сотих на вул. Крижовій, № 8 (тепер Генерала Чупринки, 58А) було розміщено давні будівлі: житловий цегляний одноповерховий будинок, датований 1823 р. (12,4×10,6 м) – вілла Едуррата Ходоровича (*Edurrat Chodorowicz*) при самій вулиці (у 1875 році мала бути розбудована із додаванням ще однієї кімнати та коридору, із перекриттям будинку новим двосхилим дахом – це не було реалізовано)¹; дерев'яна господарська будівля (для прислуги) із прибудованим туалетом; сад; поле. У полі з правої межі ділянки стояла дерев'яна господарська будівля (стайня) із прибудованим туалетом.

Від 1885 року власником ділянки є Іван Левинський² (*Jan Lewiński, 1851–1919*). Ймовірно, що у віллі Ходоровича жив сам Левинський із родиною, бо свою адресу від 1885 року він вказував: вул. Крижова, 8.

За проектом архітектора Івана Левинського (поданий в Магістрат 17 жовтня 1885 р.) в глибині ділянки при правій межі, за існуючою господарською будівлею (стайнею) запроєктовано будівлю стайні і крамниці (розмір мурованої будівлі за проектом 12,5×5,9 м). За проектом будівля стайні цегляна 1-поверхова: стайня на 8 коней, пральня, помешкання для сторожа, горище для складання сіна; крамниця – відкритий майданчик (12×5,9 м), накритий односкатним дахом по дерев'яному каркасу. З правого боку будівлі прибудовано туалет і вигрібну яму³.

---

¹ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 1–5, 20.

² ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 18.

³ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 21–22, 18–19, 27–28.

Левинський тут організував магазин будівельних матеріалів, де поряд із іншим продавав вироби керамічної фабрики з Чехії “Барти і Тіхи в Празі”⁴

1886 рік. У 1886 році була збудована лише цегляна стайня (1886), але більших розмірів (15×5,9 м)⁵ (рис. 1).

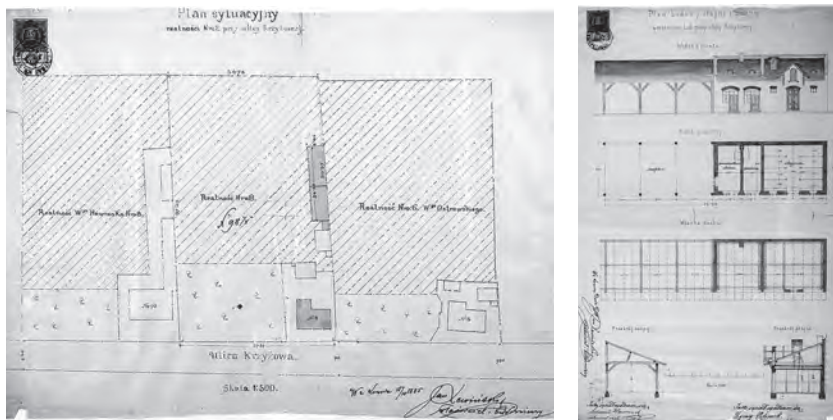

Рис. 1. Проект будівлі стайні і крамниці. 1885 рік⁶

1887 рік. До первісної ділянки № 8 було долучено частину ділянки зліва – № 6 (колишня власність Островського) площею 21,8 сотих: частину саду при вулиці і поле за ним. На ділянці № 8 було знесено давнішню дерев'яну господарську будівлю (для прислуги) позаду вілли Ходоровича.

На суміжній ділянці впритул до цегляної стайні архітектор Іван Левинський у 1885 р. запроєктував 1-поверховий із високою мансардою і підвалом житловий будинок (поданий в Магістрат 21 вересня 1887 р.), із правого боку стайні було влаштовано сходи житлового будинку (12,25×17,75 м), а ще правіше – крамницю (відкритий майданчик під навісом (12×5,9 м)), також ще одну крамницю (7,6×6,3 м) прибудовано з боку долученої ділянки до стіни давнішої дерев'яної стайні. Нова споруда мала розмір (12,25×37,4 м)⁷.

⁴ Нога О. Проект пам'ятника Івану Левинському. – Львів : Українські технології, 1997 р. – С. 8.

⁵ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 20.

⁶ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 21–22, 18–19, 27–28.

⁷ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 23, 31–34.

1888 рік. На об'єднаній ділянці площею 76,9 сотих навколо центральної будівлі влаштовано круговий об'їзд втрамбованим ґрунтом. З лівого боку рівно половину ділянки займають насадження: від вулиці – сад, позаду нього поле. При вулиці біля вілли Ходоровича теж влаштовано сад і доріжку від вулиці. Перед будівлею стайні знесено дерев'яні: давню стайню і дерев'яний навіс крамниці.

У глибині ділянки при межі із полем архітектор Іван Левинський запроєктував кузню (4,9×12,65 м) – цегляну 1-поверхову будівлю із малим підвалом по центру (поданий в Магістрат 22 вересня 1888 р.). Кузня за проектом мала бути розміщена навпроти центральної (житлової) будівлі в рівень по торцю, на відстані 7,7 м⁸.

Наступною зміною на ділянці був проект розбудови вілли Ходоровича (поданий в Магістрат 14 листопада 1888 р.). За кресленнями архітектора Івана Левинського з двору до вілли добудували кімнату та вхідний тамбур. Для втілення треба було розібрати існуючу кімнату у флігелі⁹, форми стримані, тамбур із різьбленого дерева.

1889 рік. Щодо благоустрою ділянки минулорічний проект не було втілено. Збудовано кузню, але відстань від житлового корпусу зменшили від 7,7 до 6 м.

За проектом архітектора Івана Левинського (поданий в Магістрат 2 липня 1889 р.) у 1889 р. мала відбутися широкомасштабна розбудова новозбудованої кузні у 2-поверхову цегляну виробничу будівлю (кахлярний корпус) із повноцінним підвалом та високим горищем під двосхилим дахом, який мав бути покритий черепицею. Нова будівля мала складатися з 3-х основних блоків: на першому поверсі існуюча кузня, переобладнана у два зали для верстатів, біля якої з правого боку прибудували помешкання майстра; по центру – кахлярна піч із димарем та приміщенням складу із спеціально заниженим рівнем підлоги, щоб збільшити висоту приміщення, перед піччю та з боку, за приміщенням майстра, сходові клітка, яка сполучала підвал і два наземні поверхи і виходила на дах. На другому поверсі планувалися приміщення верстатів і складу (будівля в плані 11,45×17,75 м)¹⁰.

Цього року також планувалось будівництво будівлі, в якій мало бути розміщено стайню на 15 коней, гаражу для возів та

---

⁸ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 24, 41–44, 49–51.

⁹ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 26, 45–48.

¹⁰ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 52–56, 85.

кімнати службового помешкання (архітектор Кнуд Ябі (...)) [на кресленнях прізвище нечитабельне], з бюро Івана Левинського). За проектом (поданий в Магістрат 3 листопада 1889 р.) споруда мала бути 2-поверховою із каналізацією, яка була розведена по конюшні, та підключеним туалетом на 2-му поверсі; на другому поверсі було передбачено 6 кімнат і загальний туалет по коридору (будівля в плані 11,4×17,15 м). На ділянці будівля мала розміщуватися по межі поля в одну лінію із розбудованою під кахлярню кузнею, на відстані від неї у 4,5 м. Фасади будівлі в рівні першого поверху мали бути прикрашені рустом, а навколо вікон мало бути влаштовано обрамлення. Будівля з високим горищем, накрита двосхилим дахом з черепиці¹¹ (рис. 2).

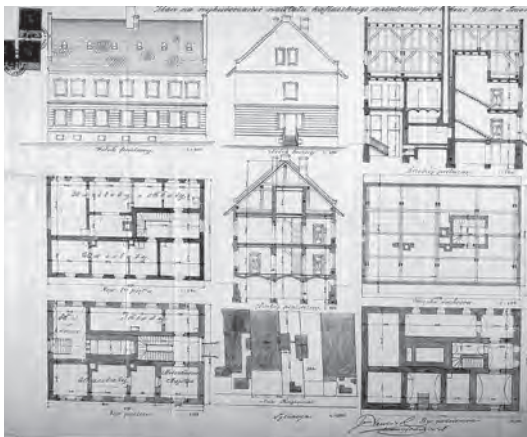

Рис. 2. Проект кахлярні. 1889

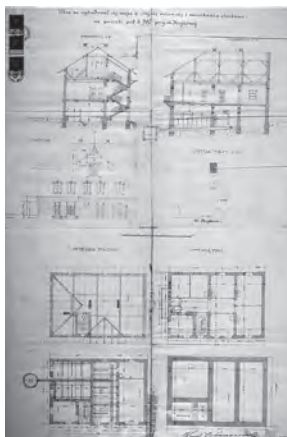

Рис. 3. Проект будівлі стайні возової. 1889

1890 рік. Розбудова кузні під кахлярню (1889) та будівництво стайні возової (1889) були реалізовані.

1891 рік. Подальший розвиток підприємства полягав у спорудженні будівлі для розміщення ковальського верстату для обслуговування “Відділу художнього металу” при фабриці Левинського. Будівля ковальського верстату мала бути розміщена позаду житлового корпусу при задній межі ділянки (поданий в Магістрат 19 жовтня 1891 р.). Будівля була цегляною 1-поверховою із невеликою

¹¹ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 64–67, 84.

півницею та низьким горищем (архітектор Ян Томаш Кудельські (пол. *J. T. Kudelski, 1861–1937*), з бюро Івана Левинського). Вихід на горище – через сходову клітку. Перед входом до кузні (12,1×10,25 м) влаштовано тамбур із незакритою в'їзною аркою воріт. Фасад будівлі мав риси виробничої архітектури: штукатурений фасад із декором цеглою по куту будівлі який переходив на край фронтона, повторюючи контур даху, і повертався назад на кут будівлі¹².

1892 рік. Проект будівництва кузні від 1891 року не був повністю реалізований. У 1892 році (поданий в Магістрат 19 липня 1892 р.) за авторства Івана Левинського було розроблено на тому самому місці іншу будівлю, хоча за розмірами відповідала попередньому проекту (12,1×10,25 м). Можна припустити, що фундаменти будівлі та перший поверх кузні за проектом 1891 року були збудовані. За новим проектом будівлю передбачали під встановлення ковальського та стельмахського (майстер санів, возів, коліс) верстатів. На першому поверсі мали розміщатися верстати, а на другому – помешкання майстра; сходи тепер сполучали два наземних поверхи та підвал, а також мали вихід на горище. В архітектурі фасаду, окрім додаткового поверху, стилістичних змін не відбулось¹³ (рис. 3).

У 1892 році до основної ділянки на вул. Крижовій, 8 (Кон. № 98 ¼) було долучено нову ділянку площею 20 сотих з північного боку. Нова ділянка мала окремий виїзд за ширшки 5,7 м на паралельну вулицю на півночі – вул. Мурарська (тепер вул. Академіка С. Єфремова, 35).

Подальший розвиток підприємства відбувався на північній частині ділянці. У 1892 році (поданий в Магістрат 20 липня 1892 р.) архітектором Іваном Левинським був розроблений проект будівлі складу глини (16,9×6,35 м). Будівля мала розміщуватись окремо в північно-західному куті ділянки, на відстані 15,3 м від будівлі стайні возової (1889). Будівля мала складатися з трьох приміщень: приміщення млинків глинярських; склад глини із спеціально пониженим рівнем підлоги на 1,5 м; та приміщення загрузки глини, яке було поєднано із складом глини спеціальними тунелями під кутом, щоб лопатою можна було згортати глину. Будівля мала бути цегляною, одноповерховою, із півницею під приміщенням аван-

---

¹² ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 25, 73–79.

¹³ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 83, 86–89, 90–92.

таження, накрита двосхилим дахом. З архітектурного погляду будівля була позбавлення декорування¹⁴. До кінця 1892 року будівлю було збудовано.

Також у 1892 році розроблено проект (поданий в Магістрат 24 грудня 1892 р.) будівлі лінійного верстату (архітектор Я. Т. Кудельский з бюро Івана Левинського). Споруда мала бути прибудована частиною торця до складу глини (1892) із перпендикулярним розташуванням до нього. Розміщення будівлі планувалося вже повністю на новоодолученій ділянці (1892) з північного боку. Згідно проекту будівля (8,8×22,75 м) мала складатися із двох приміщень і сходової клітки: верстатний зал, приміщення канцелярії, сходи, які вели тільки на горище. Вхід в канцелярію мав бути зі сходів, а вихід на сходи тільки через верстатний зал. Фасади будівлі прикрашали великі аркові вікна, які мали обрамлення навколо і замковий камінь. На рівні віконного імпосту через весь фасад проходив карниз. Для горища передбачено окремі вікна. Вікна в будівлі мали бути розташовані симетрично, по 8 віконних отворів на кожній довгій стороні фасаду споруди. Проект був затверджений Магістратом до реалізації 24 листопада 1893 року¹⁵.

1893 рік. Розпочато будівництво будівлі Лінійного верстату (1892).

1894 рік. [У будівельній справі про фабрику Левинського на Чупринки, 58А у матеріалах Державного архіву Львівської області дані за цей рік відсутні].

1895 рік. [У будівельній справі про фабриці Левинського на Чупринки, 58А у матеріалах Державного архіву Львівської області дані за цей рік відсутні].

---

¹⁴ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 82, 93–99.

¹⁵ ДАЛО Ф. 2, оп. 2, спр. 2571. – С. 136, 100–102.

Архітектурна майоліка фабрики Івана Левинського

Особливе місце в архітектурному декорі 1880–1890-х рр. посідає **фасадна майоліка**, зацікавлення якою виникло під впливом як архітектурної майоліки італійського Ренесансу, так і народної кераміки. Від 1885 р. починає роботу фабрика Івана Левинського, де керамічний цех займав провідне місце. У 1886 р. при Політехніці постає “Дослідна станція керамічного промислу” під керівництвом Юліана Захарієвича та Едмунда Кжена. Плідний творчий тандем Ю. Захарієвича та І. Левинського призвів до надзвичайного поширення майоліки в архітектурі Львова кінця XIX ст. Так, на фасадах будівель авторства цих архітекторів, а саме Галицької ощадної каси, костелу кармеліток босих, численних вілл Кастелівки, вілли Я. Стики, вілл Б. Бауера, М. Масловського, Я. Яжини – використано широкий асортимент майолікових виробів фабрики І. Левинського. Характерні зірки, трилисники, пальмети, картуші та арабески, що оздоблюють фасади цих та інших будівель, вказують на те, що фабрика І. Левинського була основним виробником фасадної майоліки для архітектури Львова 1880–1890-х рр.

На початку XX ст. одним із основним напрямів керамічного цеху фабрики І. Левинського була майоліка з народними мотивами, яка посіла чільне місце у декоративному опорядженні фасадів та інтер'єрів будівель гуцульської сецесії. За словами сучасників, “одним із тривалих пам'ятників його любові до української народної творчості є це створена ним фабрика кераміки. Для своїх керамічних виробів він використав багату скарбницю української орнаментики і показав світові велику артистичну вартість народного мистецтва”¹. Так оформлені фасади та інтер'єри будинків, споруджених бюро І. Левинського у 1903–1907 рр., збереглися у Львові (товариство “Дністер”, Дяківська бурса, Академічний дім, Народний дім, Бурса педагогічного товариства, Санаторій К. Солецького, вілла

---

¹ Fabryka J. Lewyńskiego // Przegląd ceramiczny. – Podgórze, 1912. – N 16. – С. 213–214.

Р. Ковшевича та ін.), а також у Коломиї, Стрию, Кам'янці-Буській, Кіцмані, Івано-Франківську, Славську та ін. Майолікові панно у народному стилі розробляли Т. Обмінський, О. Лушпинський, Є. Червінський, О. Білоскурський, Ю. Лебідак, а також сам Іван Левинський (рис. 1–3).

Поряд з архітектурною майолікою в народному стилі на початку ХХ ст. на фабриці Івана Левинського виготовляли вироби сецесійної стилістики, не без наслідування прийомів віденської сецесії. Фасади та інтер'єри будівель, споруджувані фірмою І. Левинського, оздоблювали однотонними керамічними вставками, панно “під шахівницю” або унікальними орнаментальними багатобарвними панно, розробленими спеціально для конкретного об'єкта (Художньо-промислова школа, будинки на вулицях: Академіка Богомольця, 4, 5, 8, Академіка Павлова, 1, 3, 4, Богуна, 5–7, Котляревського, 25, Левицького, 14, Наливайка, 9–11, площі Григоренка, 4 та ін.).

В архітектурі Львова кінця ХІХ – початку ХХ ст. завдяки фабриці та фірмі Івана Левинського архітектурна майоліка стала найактивнішим поліхромним акцентом фасаду, а деколи й інтер'єру будівлі.

Рис. 1. Монолітний майоліковий елемент фабрики Івана Левинського

Рис. 2. Майолікове панно на фасаді вілли Р. Ковшевича. Вул. Вишенського, 12

*Рис. 3. Майолікове панно з рослинним орнаментом.
Вул. Академіка Павлова, 3*

Бібліографічні джерела:

1. Казанцева Т. Майоліка на фасадах львівських будівель. Аналіз типології, стилістики і композиції на базі натурних досліджень // Проблеми дослідження, збереження і реставрації об'єктів культурної спадщини: збірник наукових праць кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів / наук. ред. М. В. Бевз – Львів : Растр-7, 2014. – 372 с. – С. 118–127.
2. Казанцева Т. Майоліка на фасадах львівських споруд у стилі “піттореск”. Типологічний та композиційний аналіз натурних досліджень // Студії мистецтвознавчі. – Число 1. – К. : Вид-во ІМФЕ, 2009. – С. 51–66.
3. Казанцева Т. Майоліка на фасадах львівської сецесії. Аналіз типології, стилістики та композиції на базі натурних досліджень // Студії мистецтвознавчі. – Число 1. – 2010. – К. : Видавництво ІМФЕ, 2010. – С. 70–92.
4. Fabryka J. Lewyńskiego // Przegląd ceramiczny. – Podgórze, 1912. – № 16. – С. 213–214.

Ореста Ремешило-Рибчинська,
канд. філос. наук, доцент

**Метод інтерпретації традиційного народного
будівництва та природних мотивів
на прикладі творчості плеяди митців
епохи Івана Левинського
(Вілла на вул. Ожешко, 11 у Львові)**

Епоха Івана Левинського, кінець XIX – початку XX століття, представлена на Львівщині різноманітним мистецьким барв. Особливо вражає архітектурна спадщина, творці якої високопрофесійно користувалися методом інтерпретації традиційних та природних мотивів у межах популярного тоді стилю модерн (сецесія). В реалізаціях зокрема Івана та Лева Левинських, Олександра Лушпинського, Василя та Євгена Нагірних, Тадеуша Обмінського та інших приваблює уміле застосування етнографічних мотивів та традиційного українського будівництва. Інша група архітекторів, зокрема Юліан та Альфред Захарієвичі, Владислав Садловський, Роман Фелінський та інші, в реалізованих об'єктах продемонстрували майстерність імпровізації історичних та природних мотивів у дизайні фасадів та внутрішніх просторів власних архітектурних творів. Усі ці новостворені образи споруд своєю цілісною формою гармонійно вписувалися в природне оточення та ландшафт міста Львова (рис. 1).

Прикладом вдалої інтерпретації традиційного народного будівництва та природних мотивів є вілла, побудована за проектом Людвіка Вельтце на вул. Ожешко, 11. Творчий метод архітектора співзвучний з реалізаціями Наполеона Луцкевича (вілли “Ванга” на вул. Івана Франка, 114, “Пристань” на вул. Парковій, 7 у Львові) та Теодора Мар’яна Тальовського у Кракові (будинки на вул. Риторика).

Згідно з публікацією Ю. Бірюльова, Людвіг Вельтце навчався у Львівській політехніці і від 1903 р. працював у Львові, де реалізував власні проекти [1].

Вілла на вул. Ожешко, 11 привертає увагу поєднанням середньовічних форм і модерну. Це таке собі вільне трактування та майстерна творча інтерпретація романських (деталі), готичних

(віконні оздоби), ренесансних (балюстради, арки), класицистичних (ризаліти), сецесійних (вхідна брама цокольного поверху) форм. І хоч споруду побудовано вже в 1907 році, ознаки нового стилю тут стримані. Поєднання природного каменю, червоної цегли, тиньку з декоративними керамічними вставками та кованими елементами надають зовнішньому образу фактурності та мальовничості. Ще збережені в окремих помешканнях елементи декору та кахельні печі дивують різноманітністю кольору, фактур та образно-декоративними рішеннями.

Традиції народного будівництва помітні у функціональному розташуванні просторів: двір, технічні та допоміжні приміщення, парадні та службові сходи, поєднання малих та великих кімнат. Домінантами композицій двох основних парадних фасадів є виступаючі ризаліти, що завершуються за одним варіантом вежею зі шпилем, в другому – ступінчастим щитом (рис. 2). Вілла двоповерхова з масивним цокольним поверхом та високим піддашшям. Черепичне

*Рис. 1. Фасад будинку
на вул. Ожешко, 11 ,
картина художника
Юрія Скандакова.
Фотографія
О. Ремешило-
Рибчинської, 2019*

покриття недавно замінено, як і більшість вікон. Прилегла сьогодні забудова виникла значно пізніше, про що інформує схема генплану на кресленнях автора. Згідно з проектним рішенням до приміщень будинку передбачено два входи з парадного боку (сходи на рівень партеру огорожені балюстрадою) та з боку саду (рис. 3, 4). Крім того, передбачено вхід до приміщень цокольного поверху з боку наріжного округлого виступу, що завершується вежею, та прохід до приміщень під партером центральної частини будинку, оздоблений піваркою в стилі сецесії (рис. 5–8).

Незважаючи на втрати автентичного покриття даху, частини вікон, видозміни внутрішніх просторів, вілла і сьогодні привертає увагу фактурою фасадів, вдалим поєднанням окремих деталей та блоків, цілісним об'ємом споруди, надихає на романтичні роздуми своїм все ще загадковим архітектурним образом.

Рис. 2. Східний фасад. Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Рис. 3. Розріз, копія авторського креслення Людвіга Вельце.
Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

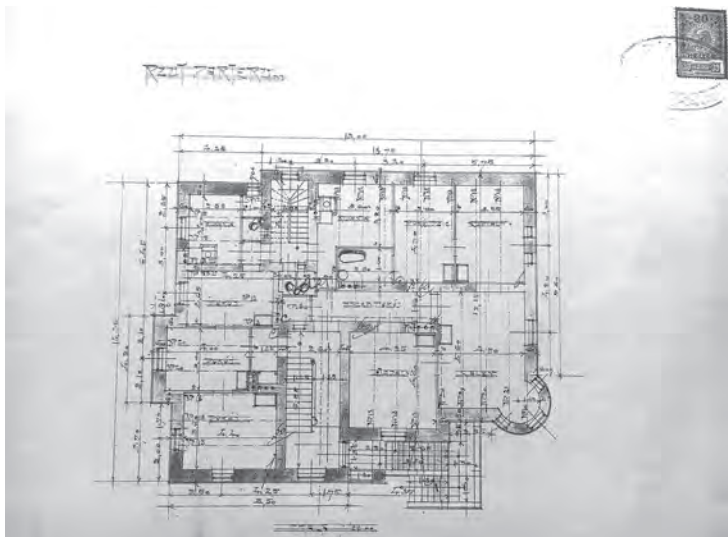

Рис. 4. План партеру, копія авторського креслення Людвіга Вельце.
Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Рис. 5. Парадна сходова клітка з альфрейним сецесійним розписом, що потребує реставрації. Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Рис. 6. Деталь фасаду (майоліка). Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Рис. 7. Кахельна піч, тип 1. Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Рис. 8. Кахельна піч, тип 2. Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Рис. 9. Кахельна піч, тип 2. Фотографія О. Ремешило-Рибчинської, 2019

Бібліографічне джерело:

1. Бірюльов Ю. О. Вельтце Людвіг. Енциклопедія Сучасної України.
http://esu.com.ua/search_articles.php?id=33405

Меморіальний пам'ятник Івану Левинському на Личаківському цвинтарі у Львові

Іван Іванович Левинський (06.VII.1851 – 4.VII.1919) – український архітектор, педагог, підприємець, громадський діяч, похований на Личаківському цвинтарі Львова, поле № 73.

На цьому історичному кладовищі синтезований багатовіковою історією і традицією цвинтарний символізм створює ефект величезної емоційної концентрації. Саме у пам'ятнику, спроектованому для надгробка Івана Левинського, це відчувається повною мірою. Підтвердженням цьому є облікова картка пам'ятника, виконана під час інвентаризації 2014 року.

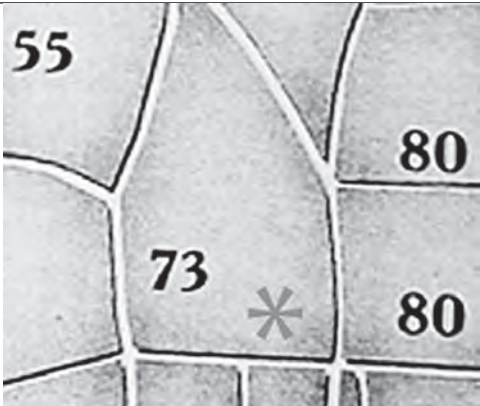
KARTA EWIDENCYJNA GROBU.

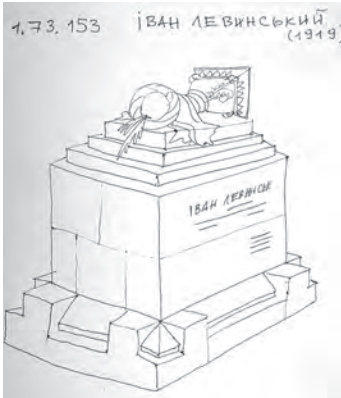
ОБЛІКОВА КАРТА ГРОБНИЦІ (надгробка, могили)

Cmentarz Łyczakowski we Lwowie.

Личаківський цвинтар у Львові

Miesiąc, rok. Місяц, рік: **05.2014.**

1. Nagłówek . Назва об'єкта: Іван Левинський	
2. Adres. Адреса: № поля 73 № об'єкта 153	
Розміщення об'єкту на полі цвинтаря зазначено *	

3. Тур. Тип об'єкта: надгробок V , гробниця __, могила __.		10. Рисунок:
4. Wymiary (cm). Розміри (cm):		
Горизонтальна частина: висота __, ширина __, довжина __.	Вертикальна частина: Висота 189 , Ширина 185 , Довжина 147 .	
5. Tworzywo. Матеріал:		
сланець __, базальт __, бетон __, бетон з мармуровою крихтою V , білий мрамур __, мрамур __, залізо __, метал __, сплав металів __, чавун __, лабрадорит __,	пісковик __, червоний пісковик __, габро __, глазурована цегла __, граніт __, земля __, кераміка __, цегла (кирпіч) __, порцеляна __, скло __, теразит (терасо) __, дерево __, щебінь __, інші:	
11. Inskrypcje. Інскрипція: ІВАН ЛЕВИНСЬКИЙ / ПРОМИСЛОВЕЦЬ / ПРОФЕСОР ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ / *6.VII.1851 + 4.VII.1919 / "Різьбив душі / людей силою харак- / теру, молотом енер / гії і кров'ю серця"		

6. Декорасје. Декор:			
Скульптура V , рельєф____, барельєф____, хрест____, інші:	Портрет, піскострумінне гравіювання_____, порізка на архітектур. обломах____, фотографія на порцеляні____, різблення по каменю_____, заглиблений рельєф_____.		
7. Огорожа: €____, Розміри (см): висота _____ ширина _____ довжина _____ нема V.	Матеріал огорожі: метал____, камінь____, чавун____, бетон____, бетон з м.к. ____, інші: _____	Тип огорожі: грати з декором____, прути____, ланцюги____, штахети____, стовпці____, інші: _____	12. Опис. Опис: Надгробок у вигляді масивного постаменту, на який сходинками укладено три плити, увінчаного скульптурою, виконаною з бетону з мрамуровою крихтою та дрібними фракціями слюди. Скульптурна група представляє: капітель (вказує на професійну приналежність) з вінком з лавру (символізує безсмертя і нескінченність), пальмовою гілкою та драперією (символізує траур і скорботу).
8. Стан збереженості: добрий V , задовільний____, незадовільний_____.	9. Примітки: після ремонту		
13. Сигнатура (автор об'єкта): —	14. Дата встановлення об'єкта (рік): 1919	15. Прізвище виконавця: Тетяна Клименюк	

*Памятник Івану Левинському на Личаківському цвинтарі у Львові.
Фотографія Т. Клименюк, 2019*

Література про І. І. Левинського

W zakładach fabrycznych budowniczego Jana Lewińskiego i Spki // Czasopismo Techniczne. – 1899. – Rocz. 17, N 1. – S. 26.

Lewiński Jan : [fotografia] // Pamiętnik jubileuszowy 1877–1902 / Towarzystwo Politechniczne we Lwowie ; pod red. E. B. Grzebskiego. – Lwów, 1902. – S. 8.

Program c.k. Szkoły Politechnicznej we Lwowie. – We Lwowie, 1902–1919.

Sprawozdanie Komitetu Wystawy Architektów polskich // Czasopismo Techniczne. – 1910. – N 24. – S. 386–387.

Lewiński J. // Album inżynierów i techników w Polsce. – Lwów, 1932. – T. 1, cz. 1 : Politechnika Lwowska. – S. 19.

Politechnika Lwowska: jej stan obecny i potrzeby. – Lwów, 1932. – Iz змісту: про про І. Левинського. S. 24, 112.

Січинський В. Ю. Історія українського мистецтва / В. Ю. Січинський. – Нью-Йорк : НТШ в Америці, 1956. – Т. 1 : Архітектура. – Iz змісту : про І. Левинського. С. 156.

Буцко М. Пам’ятки архітектора Левинського / М. Буцко // Рад. студент. – 1988. – 22 черв.

Жук І. Іван Левинський, архітектор-будівничий Львова / І. Жук // Архітектура України. – 1992. – № 2. – С. 20–28.

Popławski Z. Dzieje Politechniki Lwowskiej, 1844–1945 / Z. Popławski. – Wrocław ; Warszawa ; Kraków, 1992. – Iz змісту : про І. Левинського. S. 123, 129, 135, 145, 166, 307.

Нога О. Іван Левинський: художник, архітектор, промисловець, педагог, громадський діяч / О. Нога ; передм. І. Гургула. – Львів : Основа, 1993. – 76, [1] с. : порт.: 6 арк. іл.

Рудницький А. Іван Левинський і сучасність / А. Рудницький // Нові матеріали з дослідження пам’яток архітектури та містобудування / Держ. ун-т “Львів. політехніка”. – Львів : Вид-во Держ. ун-ту “Львів.

політехніка”, 1993. – С. 7–13. – (Наукові зошити кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів ; № 1). – Бібліогр.: 5 назв.

Politechnika Lwowska, 1844–1945. – Wrocław : WPW, 1993. – Із змісту : про І. Левинського. S. 160, 163, 199, 203, 275, 519.

Жук І. Іван Левинський – педагог і теоретик / І. Жук // Зап. НТШ. – Львів, 1994. – Т. 227 : Праці секції мистецтвознавства. – С. 333–340.

Левинський Іван // Буцко М. І. Відомі вчені Державного університету “Львівська політехніка” (1844–1994 рр.) : біогр. довід. – Львів : Вид-во Держ. ун-ту “Львів. політехніка”, 1994. – С. 79–81.

Левинський Іван (1851–1919) // Енциклопедія Українознавства : перевид. в Україні : [у 10 т.] / Наук. т-во ім. Т. Шевченка у Львові ; голов. ред. В. Кубійович. – Львів : Молоде життя, 1994. – Т. 4 : [Крушельницький–Місто]. – С. 1263.

Тимофієнко О. З. З плеяди славетних : [про І. Левинського] / О. З. Тимофієнко // Львів. політехнік. – 1994. – 11 лип. – С. 11.

Popławski Z. Wykaz pracowników naukowych Politechniki Lwowskiej w latach 1844–1945 / Z. Popławski. – Kraków, 1994. – Із змісту : про І. Левинського. S. 102.

Жук І. Іван Левинський – портрет на фоні епохи / І. Жук // Галицька брама. – 1995. – № 3. – С. 7 ; № 4. – С. 4 ; № 6. – С. 12 ; № 7. – С. 11 ; № 9. – С. 13.

Сілецька Л. Матеріали до каталогу виставки “Іван Левинський і його час” / Л. Сілецька // Народнознав. зошити. – 1995. – № 1. – С. 57–61.

Жук І. Архітектура Львова кінця XIX – початку XX століть і спадщина Івана Левинського та його фірми / І. Жук // Львів. Історичні нариси / *Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України* ; упоряд.: Я. Ісаєвич, Ф. Стеблій, М. Литвин. – Львів, 1996. – С. 255–266.

Левинський І. // Мистецтво України : біогр. довід. / упоряд.: А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський ; за ред. А. В. Кудриньцького. – Київ, 1997. – С. 357.

Нога О. Проект пам'ятника Івану Левинському. – Львів : Укр. технології, 1997. – 327 с.

Нога О. Творчо-виробничий фонд “Фабрика Івана Левинського”. Етапи шляху: 1892–1992–1997 / О. Нога // Архітектур. вісн. – 1997. – № 1 (2). – С. 35.

Жук І. Торгово-промислова палата / І. Жук. – Львів : Центр Європи, 1998. – С. 6. – (Історико-архітектурний атлас Львова. Серія 2 “Визначні будівлі” ; зошит 3).

Левинський Іван // Довідник з історії України. – Київ, 2001. – С. 396.

Левинський Іван // Львівщина та львів’яни : енциклопед.-біогр. довід. / [упоряд.: Л. С. Василенко, М. В. Войтович, В. М. Губенко [та ін.]. – Львів : ВІКА, 2004. – С. 415. – (Новітня історія України ; вип. 1).

Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії. – Львів : Центр Європи, 2005. – 184 с.

Слободян В. Архітектор Лев Левинський / В. Слободян // Вісник / Укрзахідпроектреставрація, ін-т. – Львів, 2005. – Число 15. – Із змісту : про І. Левинського. С. 13–15.

Солтинський А. Пічні кахлі фабрики Івана Левинського у Львові / А. Солтинський ; переклав і уклав П. Гранкін // Ринок інсталяцій. – 2005. – № 1. – С. 53.

Александрович А. Іван Левинський – художник, архітектор, промисловець, педагог / А. Александрович // Наше місто. – 2006. – № 4. – С. 8.

Архітектура Львова. Час і стилі XIII–XXI ст. / М. Бевз, Ю. Бірюльов, Ю. Богданова, В. Дідик, У. Іваночко, Т. Клименюк, Х. Ковальчук, Ю. Криворучко, С. Лінда, Т. Максим’юк, Р. Мих, Р. Могитич, І. Оконченко, Г. Петришин, Б. Посацький, О. Рибчинський, І. Сварник, Р. Франків, Б. Черкес ; Ін-т архіт. Нац. ун-ту “Львів. політехніка”, Громад. орг. “Ін-т Львова”. – Львів : Центр Європи, 2008. – Із змісту: про І. Левинського. С. 164, 248, 266, 294, 299–301, 306, 312, 315, 323, 324, 327, 329, 350, 353–359, 363, 366, 392, 393, 395–397, 400, 404, 408, 409, 411–414, 418, 423, 428, 432–434, 437, 447, 453, 460, 462, 463, 469, 471, 472, 474–476, 482, 489, 490, 494, 497, 498, 513.

Кос А. Спадщина великого будівничого. Професор Львівської політехніки Іван Левинський (1851–1919) / А. Кос, Л. Онищенко ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т “Львів. політехніка”. – Львів :

Вид-во Нац. ун-ту “Львів. політехніка”, 2009. – 68 с. : іл. – Бібліогр.: с. 66 (7 назв).

Національний університет “Львівська політехніка” : [іст. вид.] / редкол.: Ю. Я. Бобало (голова), А. Г. Загородній (заст. голови), В. А. Павлиш, З. Г. Піх, Я. О. Величко, Р. Д. Зінкевич, А. І. Кос, М. А. Серб. – К. : Логос Україна, 2009. – Із змісту: про І. Левинського. С. 64.

Нога О. Іван Левинський: архітектор, підприємець, меценат / наук. і літ. ред., авт. концепції ілюстрат. матеріалу Ю. Бірюльов. – Львів : Центр Європи, 2009. – 192 с. : 412 іл.

Осташко Т. С. Левинський Іван Іванович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / Ін-т історії України НАН України ; редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2009. – Т. 6 : Ла–Мі. – С. 79.

Творець модерного Львова Іван Левинський // Чорновол І. 100 видатних львів'ян. – Львів : Тріада плюс, 2009. – С. 234–236. – (Львівська сотня).

Жук І. Львів Левинського: місто і будівничий : [альбом] / І. Жук ; [пер. на англ. М. Голдгабер та М. Гудь ; фот. І. Жука та З. Тютюнник]. – Київ : Грані-Т, 2010. – 184 с. : кольор. фот., портр.

Матвійв С. Львів Левинського: місто і будівничий / Софія Матвійв // Аудиторія. – 2011. – 7–13 квіт. (число 11). – С. 14.

Жук І. Іван Левинський та його будівельна фірма за часів передвоєнної кризи і великої війни / І. Жук // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Ін-т українознавства ім. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 26. – С. 252–266.

Головата Р. Будинок товариства “Дністер” як пам'ятка мистецтва та документ історії початку ХХ ст. / Р. Головата // Acta studiosa historica : зб. наук. пр. / за ред. А. Вулочина – Львів, 2015. – Ч. 5. – С. 90–105.

Бірюльов Ю. Левинський Іван Іванович // Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. – Київ, 2016. – Т. 16 : Куз–Лев. – С. 643–644.

Барановська Н. М. Багатогранність культурної спадщини Івана Левинського // *Historical and Cultural Studies*. – 2017. – Vol. 4, N 1. – P. 27–32.

Барановська Н. М. Діяльність Івана Левинського у соціальному просторі міжкультурного Львова на зламі XIX–XX століть / Н. М. Барановська // *Історико-культурна спадщина: проблеми збереження і популяризації : тези IV Міжнар. наук.-практ. конф. (21–22 квіт. 2017 р.)* / Нац. ун-т “Львів. політехніка”, Ін-т гуманітар. та соц. наук, Каф. історії України та етнокомунікації. – Львів, 2017. – С. 8–12. – Бібліогр.: 14 назв.

Мартин І. Якби ми знали, що для Львова зробив Іван Левинський / І. Мартин // *Аудиторія*. – 2019. – 28 берез. – 5 квіт. (число 10). – С. 6–7.

Інтернет-джерела:

Бірюльов Ю. О. Левинський Іван Іванович [Електронний ресурс] / Ю. О. Бірюльов // Енциклопедія сучасної України : [сайт]. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=53694 (дата звернення: 02.05.2019). – Назва з екрана.

Возняк Т. “Феномен міста”. Вільний будівничий Іван Левинський [Електронний ресурс] / Т. Возняк // Бібліотека Ї : електрон. версія незалеж. культурол. часопису “Ї”. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/ji-library/Vozniak/misto/Ivan_levynskij.htm (дата звернення: 02.05.2019). – Назва з екрана.

Іван Левинський. Імпульс [Електронний ресурс] : виставка // Я Галерея. Арт-центр Павла Гудімова : сайт. – Режим доступу: <http://yagallery.com/exhibitions/ivan-levinskij-impuls> (дата звернення: 02.05.2019). – Назва з екрана.

Іван Левинський 1851–1919 [Електронний ресурс] // Бібліотека українського мистецтва : сайт. – Режим доступу: <http://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/levynskij-ivan/> (дата звернення: 06.05.2019). – Назва з екрана.

Іваник М. Той, хто будував Львів [Електронний ресурс] / М. Іваник // ZBRUČ : сайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/87368> (дата звернення: 06.05.2019). – Назва з екрана.

Левинський Іван Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%86%D0%B2%D0%B0%BD_%D0%86%D0%B2%D0%B0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення: 02.05.2019). – Назва з екрана.

Прокопович М. Іван Левинський 1851–1918. Архітектор, підприємець, громадський діяч [Електронний ресурс] / М. Прокопович // Інтерактивний Львів : сайт. – Режим доступу: <https://lia.lvivcenter.org/uk/persons/levynskiy-ivan/> (дата звернення: 02.05.2019). – Назва з екрана.

Салтан А. Н. История олигархов. Галицкий строительный холдинг Ивана Левинского [Электронный ресурс] / А. Н. Салтан // Олигарх Медиа : информ. агенство. – Режим доступа: <https://web.archive.org/web/20170710031930/http://oligarh.media/2017/07/08/istoriya-oligarhov-galitskij-stroitelnyj-holding-ivana-levinskogo/> (дата обращения: 06.05.2019). – Заглавие с экрана.

Фабрика кахлевих печей. Иван Левинський. Невідомий Львів [Електронний ресурс] // Фотографії старого Львова : сайт. – Режим доступу: <http://photo-lviv.in.ua/fabryka-kahlevyih-pechej-ivan-levynskij-nevidomyj-lviv/> (дата звернення: 07.05.2019). – Назва з екрана.

Щитинська Г. М. Иван Левинський і Львівська політехніка (до 160-річчя з дня народження) [Електронний ресурс] : віртуал. вист. / Г. М. Щитинська // Науково-технічна бібліотека Національного університету “Львівська політехніка” : сайт. – Режим доступу: <http://library.lp.edu.ua/uk/napovnnennya-saytu/virtualna-vystavka-studentovi?page=4> (дата звернення: 02.05.2019). – Назва з екрана.

Levynsky Ivan [Electronic resource] // Internet Encyclopedia of Ukraine. – Mode of access : <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CL%5CE%5CLevynskyIvan.htm> (last access: 06.05.2019). – Title from the screen.

Довідкове видання

ЛЕВИНСЬКИЙ ІВАН ІВАНОВИЧ

архітектор • підприємець • громадський діяч • меценат

Біобібліографічний покажчик

Редактор *Ольга Дорошенко*
Комп'ютерне верстання
та технічне редагування *Лілії Саламін*
Опрацювання ілюстрацій *Уляна Келеман*
Художник-дизайнер *Анна Христонько*

Здано у видавництво 20.05.2019. Підписано до друку 27.06.2019.
Формат 60×84^{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 8,6. Обл.-вид. арк. 6,2.
Наклад 70 прим. Зам. 190860.

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013
тел. + 380 32 2582146, факс +380 32 2582136
vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua

Іван Іванович Левинський : біобібліогр. покажч. / Нац. ун-т І 48 “Львівська політехніка” ; Наук.-техн. б-ка ; [упоряд. кат. С. Лінда, Т. Клименюк, С. Понкало, Ю. Петровська, В. Радомська, В. Кузьмич, Т. Казанцева, О. Білинська, О. Олешко, І. Дида, О. Ремешило-Рибчинська, З. Сеньків, В. Базилевич, С. Іванов-Костецький, І. Копиляк, Ю. Богданова ; за ред. Т. Клименюк ; бібліогр. укладання та редагування О. Ніколюк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 148 с. – (Біобібліографія вчених Львівської політехніки).

ISBN 978-966-941-358-1

Бібліографічний покажчик “Іван Іванович Левинський” продовжує серію видань, які розкривають науковий доробок вчених Львівської політехніки.

У меморіальному виданні відображено основні етапи життя, наукову, педагогічну, підприємницьку діяльність професора Івана Левинського.

Дослідження допомагає оцінити творчий шлях майстра, з’ясувати особливості професійної діяльності Івана Левинського, яка вплинула на розвиток своєрідної архітектури західноукраїнського регіону.

Розрахований на наукових працівників, студентів, істориків науки, шанувальників архітектури та мистецтва.

УДК: 72.477/8